

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMIOS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELVE:
Hozzonk mezel gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Múzeum-körut 7. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos áron fogadják el.

Az e lapokban foglalt ozikkekért minden utányomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA.

TELEFON: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. —ix.	771
A hitel és a kisgazdák. — Fehér Zoltán	771
Tárca. — A táplálkozás tudománya. — Schiller Ottó	772
A hallei tud. egyetem gazdasági intézetének ismertetése. — Dr. Keller Oszkár	673
A kicsirázott gabona	775
A sűrű- és ritkavetés, valamint a talaj előkészítésének jelentősége a termés befolyására. — Szücs János	775
Könyvismertetés	776
Kérdések és feleletek	777
Kérdések: Hesszeni legyes buza. F. N. — Vevő követhet-e szalmát és takarmányt. P. I. — Bognárfa elhelyezése. Zs. B. — Bor Izabella-szőlőből. B. A.	
Feleletek: Árpa szaga. Szücs János. — Kukorica-oszavázás. Szücs János. — Takarmány és kapásnövények részes miveltetése. Antalfi. — Mezei vasutról a havat eltávolítani. Antalfi	
Hírek	777
Aprók	779

Előfizetési felhívás.

Tisztelettel felhívjuk lapjaink azon t. olvasóit a kiknek előfizetése október hó elsejével lejárt, hogy azt megújítani sziveskedjenek, uehogy a lap expedíciójában zavarok támadhassanak.

Előfizetési árak:

Egész évre	20 korona.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

A „Gazdasági Lapok”
kiadóhivatala.

Helyiségváltoztatás.

Tisztelt előfizetőink, olvasóink, munkatársaink stb. szives figyelmét felhívjuk arra, hogy immár 22 év óta Budapest, IV., Múzeum-körut 7. sz. II. em. alatt levő helyiségeinket

**folyó év november hó 1-ével:
Budapest, VIII. József-
utca 15. szám, földszint**

alá helyezük át.

Az összes levelezéseket, szakközleményeket hirdetések, megrendelések, pénzüsségeket stb. kérjük f. év november hó 1-e után újabb czimünkre küldeni.

A „GAZDASÁGI LAPOK”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

SZEMLE.

(Az időjárás okozta gazdasági helyzet. — A háboru elodázása. — A déroute a pénzügyi piacon. — Czukorgyár alapítások.)

Az idő viszontagságai mindenütt meglátszanak. Hiába nem akar az állandó jó idő beköszönteni. Hogy ez mit jelent a gazdasági helyzetben azt csak az tudja értékelni, a ki torkig benne van a gazdálkodásban. Somogy megyéből írjuk e sorainkat. A vetés mindenfelé késik, a rossz idő minduntalan áthuzza a gazdák számításait. A pórnép földei parlagon hevernek, a föld oly átázott, hogy azon sem iga sem ember járni nem tud. Az utak minden kritikán aluliak, a borról nem is érdemes beszélni dacára a jó áraknak. A tengeri, hogy néz ki ahhoz is sző fér, ó-tengeri pedig e vidéken pedig volt és nincs még a 24 es árfolyamon sem kapható. A disznók persze soványak és betegek. A széna a sok esőben tönkrement. A napszám óriásilag drága. A napszamos reggel 6-tól este hatig szerződik, de 1/27 előtt nem kezd meg munkáját és 1/26-tól pedig a sötétség miatt nem dolgozhat. A napszám pedig 3 sage három korona. Boldog nép! És mégis elégedetlen; noha mindene megvan. Aldja is Darányit, a ki igényes nagy urat nevelt belőle. Vajjon mit szól mindezekhez a középbirtokos osztály az is közismeretes. Az őt nem áldja, hanem —. Nem így van ez Angliában!

Pozsonymegyéből következő hirt vesszük.

„Az idő változó, hol derül, hol elborult, néhol ismét nagyobb esapadék eséséről kaptunk híreket, sőt a magas Kárpátok már hóval koszorúzottak. E hó 5. és 6-án már nemcsak a hegyes vidéken, de a sík tájékon is 1 sőt 1 1/2 °C hőmérsék mellett fagy volt, mely a még kint levő mezei terményekben némi kárt okozott s különösen a még be nem érett szőlő tenyésztését teljesen meg is akasztotta, ugy hogy most már nyakrafőre kell szüretelni, ha savanyu is a szőlő, ne hogy megrohadjon a fűrt a tőkén.”

Annál meglepőbb azon küldemény, melyet Szász Otilia öngyáságától kaptunk Pa-Gyarmatról azaz egy teljesen kivirágzott szőlőfűrtöt, mely október 5-én lett az ottani intéző kertjéből expediálva, tehát míg néhol ujjnyi vastag jégpáncél fődte a vályu vizét, addig máshol a szőlőtöke másodvirágzása örvendezteti a kedélyeket. A gabonaárak emelkedésben vannak s kivált a zab értéke növekedett ugrásszerűen, ugy hogy már a buzáját is tullepte, csak az a kár, hogy most már a szemesgabona legnagyobb része nem a gazdák, hanem a kereskedők kezén van s az árnövekedés hasznát ezek dugják zsebre.

A míg a gazdák a létért küzködnek, addig a háborus fellegek egyre tornyosulnak. Geniális külügyminiszterünk gróf Berchtold Lipót mindent elkövet, hogyha talán nem is tudja a hábo-

rus veszedelmet teljesen elhárítani, de legalább elodázni kívánja. A sok vér, pénz, nemzet, köz- és mezőgazdasági viszonyok és tényezők játszanak közre. S ezeket meg kell menteni. Erre vall a török-olasz béke és a hatalmak nagy demarche-ja és Törökországreform megadása. Istennek legyen hála adva, ha a háboru veszedelme elhárul és mindazoknak, a kik fáradságán ik és közreműködésének ez köszönhető.

Most vesszük a hirt, hogy Montenegró már meg is kezdte a háborut, szomorú kilátások!

Az értékpiacon a déroute tovább tart. A koronajáradék már a 85 K zárul. Érdekes, hogy a hercegprimás a 4%-os koronajáradékok vásárlását a templomi és alapítványok részére elrendelte s mint igen jó 5%-os kamatozásu papirosnak ismeri el. A pénz különben igen drága, alig kapható még magas kamat ellen sem. Vidéken egyáltalában nem. A termények árai javulnak némileg, de a tőzsdén és annak tanácsában bajok vannak. A bankigazgatók onnét is dirigálnak. Bolond idöket érünk! Moral insanity!

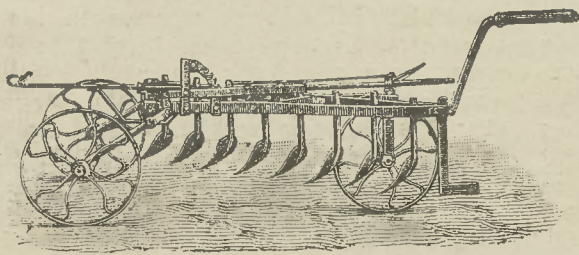
A czukorgyárak alapításai tovább folynak. Ismét szaporodtak. A napokban ugyanis üzembe helyezték a sarkadi czukorgyárat, mely az Alföldi Czukorgyár r.-t. tulajdona. Előrehaladott stádiumban vannak az ujverbácsi czukorgyár építési munkálatai is. Ezt a gyárat a jövő év őszén fogják üzembe helyezni. Az ujverbácsi gyár a Bácsmegeyi Czukorgyár r.-t. tulajdona, mely viszont a Hitelbank és a Kereskedelmi Bank együttes alapítása. Legközelebb megkezdik az Angol-Osztrák Bank által alapított cservenkai czukorgyár építését is. A szolnoki, zombori és szatmári czukorgyárak építésére valószínűleg csak a jövő év folyamán fog rá kerülni a sor. Talán sok jut ki a gründolásokból e válságos idökben.

—ix.

A hitel és a kisgazdák.

Irta: Fehér Zoltán.

Unos-untig olvashatjuk ugy a szak- mint a napisajtó termékein, de hallhatjuk is az utcán uton és utfelen, társaságokban s előadások és felolvasások keretében, hogy a gazda hitelét kell megkönnyíteni, oleőbbá tenni s boldog lesz a magyar. Mert azt mondják, a földmivelőnek nincs oly személyi hitele, mint például a kereskedőnek, ki nyílt hitelt élvez, ki minden további költséges biztosíték nélkül is kap egyszerű váltóra személyes megbízhatósága s egyéb körülményeinek megfelelő hitelt, holott ilyesmit a földet munkáló polgárember nem élvez. Az egyik népboldogító fennen hangoztatja, hogy a gazdának már az elvetett gabonára is lehet kölcsönt nyújtani, hisz ott a biztosíték, a leendő termés, melyet tűz és jég ellen biztosítva, nem kell félni az elemi

Mezőgazdák.

NYOLCZVASU KULTIVÁTOR

kitünő eszköz tarlóhántásra.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 31. szám.

esapásoktól a hitelezőnek. Hogy az árvíz, a fagykár, az egérhad és a tömérdek mindenféle féreg- és gombabetegségek egész sorozata mily károkat okozhatnak a remélhető természetben s a nagy forróság, a tartós aszály mennyire kevesbitheti meg a várt hozamot s hogy mindezek ellen nincs megnyugtató biztosító társaság, ezt a tisztelt apostolok feledik. Egyes, a természetért is rajongó hitelintézetek megkísérelték már azt is hazánkban, hogy a gazda állataira is nyújtottak hitelt, azok felbecsült értékének 50—60%-a erejéig, de bizony rövid idő múlva már a módszertől elállottak, mert noha az illető lovak vagy barmok ugy tűz-mint elhullás ellen is biztosítva voltak, mégis a becslés körüli nehézségek, az értékcsökkenés, melyet az elaggás vagy a silány tartás — takarmányszűk években — okozott, de leginkább az állattartó gazdák megbízhatlansága, kik az intézet tudta és beleegyezése nélkül is suttymomban tuladtak állataikon, vagy a balcesetek, p. o. a ló megvakult, a tehen tuberkulitikus lett stb, annyiféle alakban s mértékben károsították meg az emberbaráti szeretetből származó intézményt, hogy azt lehetetlen volt tovább is fenntartani. Eltekintve attól, hogy mindig a kincstár az első foglalásra jogosult s ha az illető gazda p. o. adójával hátralékban van, elárverezhetik azt a tehenet, ha akárhogy kifogásolja is a bank azt az eljárást, mert ő csak másodsorban jön tekintetbe.

De a jelenlegi hitelviszonyok között, szerény véleményem szerint, felesleges is volna a gazdaközönség hitelét még jobban kiterjeszteni s még könnyebbé tenni, mert fájdalom, különösen a magyaroknak könnyelműsége hajló természete még jobban belemeritené kisbirtokosainkat az adósságok tengerébe, melyben ugys nyakig usznak — tisztelet a kevés számú kivételnek.

Vegyük csak szemügyre mi történik a vidéken? Gomba módra szaporodnak a törpe bankok és takarékpénztárak, melyek alapszabályaikban igen szép és nemes czélokot tűztek ki maguk elé s a népnek takarékosági hajlamait előmozdítva, a környék gazdagodásának a megteremtői gyanánt szeretnének feltűnni. De a zordon valóság az, hogy néhány pénzes alapító és részvényes, no meg a jól

fizetett igazgató és felügyelő-bizottság s a hivatalnoki kar, kevés fáradtsággal vigan él, a nép pedig a takarékoság gyakorlása helyett nyakrafőre csinálja az adósságot, hisz ad a bank 60—70, sőt 80% hitelt is a földekre, 50%-ot az épületekre, aztán ha netalán még megszorulnának a jó emberek, két derék jómódu aláíró fognak, a váltókibocsátó és elfogadókat s még így is kapnak pár száz koronáskát ujig. A vidéki hitelintézetek versengése annyira megy, hogy némelyik valóságos utazókat tart, faluról-falura, pusztáról-tanyára járnak, rábeszélnek a könnyen hívő gazdaembereket, hogy egyesítse (konvertálja) eddigi adósságait s vegyen hozzá még néhány bankónyi kölcsönt is, mert hát kell az eddigi ki-, s új betáblázására egy pár korona, aztán meg jó ám, ha van a ház körül egy kis forgó tőke, melyen vásárolhat mütrágyát, gépet, szerszámot s eszközöket, vehet híres vetőmagot, ökröt, lovat, szamarat, kecskét és tehenet stb. stb. és ha úgy tetszik, ők is közvetítik ezen beszerzéseket, sőt egyik-másik tárgyiból van kitűnő minőségű raktáraikban, csak legyenek hozzájuk bizalommal s pár év múlva nyoma sem lesz az adósságuknak, hanem még betétjük is leend náluk, melyért kivételesen 1/2%-kal nagyobb kamatot adnak az ilyen derék uriembereknek, mint az illető tisztelt gazdaurak. Leveszik lábáról a polgártársat s ha ezt bajos volna megtenni, segítségül hívják a kedves életpárokat, a feleségeket, meg a felnőtt leányt, kik aztán versenyt biztatják az apjukat s készül az új kölcsönről a kötelezvény, vagy a váltó, persze betáblázási nyilatkozattal.

Mikor aztán megjön a pénz, már kezdi vakargatni fejbubuját a gazdatárs, mert látja, hogy az összeg jóval kevesebb, mint amennyire számított, levén a különféle czimen felsorolt költségek oly magasak, hogy arra még álmában sem mert volna gondolni. No de már megvan, hát üsse a part, üsse kő! Csakhogy az anyjuk azt mondja, hogy nem kell most mütrágya, ugy is ad az Isten termést, ha akar adni, hát inkább vegyen neki az öreg egy új selyem viganót, a leánynak selyem kötényt s lakktopánt, a legényfiúnak is kell sarkantyus csizma, meg bársonymellény stb., hát még a csipkefüggöny milyen szükséges a mai világ-

ban, mikor az a jött-ment felsőszomszéd is már ilyenekkel aggatja be ablakait és nekik még pamlagjuk sincs, pedig e nélkül a XX-ik században nem lehet megélni. Szóval a könnyen szerzett hitel csak a nagyobbodó igényeknek, a mindig növekvő fényűzésnek kielégítésére szolgál, de a szükséges és módfelett hasznos befektetésekre bizony alig marad néhány fillér. Közbe még a híres magyar vendégszeretet is felüti a fejét és találkozik czim arra, hogy a sógorokat, komákat és az egész atyafiságot barátságos eszem-izsomra meghívják s lesz dinom-dánom, hegyen-völgyön lakodalom. De nem folytatom e szomorú képet tovább, aki a nép között élt, aki különböző nemzetiségek között megfordults maga is egy-két hitelintézet igazgatásában részt vett, az tudja, hogy a gazdaközönség eladósodásának éppen a túl sok bank s takarékpénztár révén az igen is könnyen megszerezhető hitel az oka.

Csak a német polgártársaink, (a szászok és svábok képeznek kivételt, ők takarékosan élnek, mérsékletesek evés-ivásban, ruházkozásban s mindenféle dolgukban; szorgalmasak s fáradságuk gyümölcsét meg is tudják tartani s mint betéteket gyarapítják, szaporítják, de a kölcsönt csakis akkor veszik igénybe, ha valóban befektetésre kell nekik a pénz. Ezek bizony évről-évre terjeszkednek, vagyoniuk nagyobbodik, sokszor a magyar kisbirtokosok rovására. De hát a magyar vérmérsékletet az ősidőktől fogva apáról-fiura szállt könnyelműséget, urhatnámságot, pazarlási vágyat megszüntetni, letörni, nem egy könnyen lehet; beoltani a takarékoság bacillusával, arra még nem képes a tudomány. Talán majd akad a jövőben egy olyan csodaorvos, ki ezt is végrehajtja, addig azonban marad minden a régi-ben; azaz nem, inkább azt mondhatni: változik minden napról-napra a magyar honfittársak kárára. Hisz látjuk, mennyire terjeszkednek az idegen ország pénzén az oláhok, mely módon gyarapodnak a németek és mennyi idegen nemzetbeli tolakodik be hazánkba, hol birtokot szerez nyakra-főre s maholnap éppen a magyarnak nem lesz helye a hazában, hanem vándorbotot kell vennie, s kivonulni a tengerentúlra, baromi munka végzésével keresve meg napi kemény kenyerét. Nem rég olvastam, hogy egy porosz kiscgazdából álló csoport

▼▼▼▼▼ TÁRCZA. ▼▼▼▼▼

A táplálkozás tudománya.

Irta: Schiller Ottó.

Csodálatos, hogy a tudományok sorában mennyire alárendelt szerepet játszik a táplálkozás tudománya. Vannak tudósok, a kik kiszámították a Földnek idegen világoktól való távolságát, a kiket izgat az feladat, hogy régi eltemetett országok kulturáját kiássák a föld alól és mint tudjuk, száz meg száz szellemi fegyverforratója az emberiségnek áll csaknem örökös harcban légnagyobb kincsünknek, egészségünknek, életünknek ellenségeivel. Pedig ha olyan féltékenyen óvjuk magunkat a legkisebb szellőtől, a leggyöngébb meghüléstől is, ha olyan sok gondot fordítunk testünk tisztaságára, épségére, akkor észszerű volna, hogy elsősorban azzal jöjjünk tisztába: miképpen kell fölépitenünk, táplálnunk ezt a testet, életünknek ezt a várát, melynek javáért később — ha egyszer baja van — költséget és fáradságot nem kimélve, fizetünk orvost, gyógyszerert és drága fürdőket.

Honnét származik ez az aránytalanság az előzetes óvintézkedések és az utólagos gyógyítás tudományai között? A felelet erre a kérdésre az, hogy az emberek nem látják eléggé tisztán az összefüggést táplálkozásuk és életsorsuk között. Nem látják eléggé tisztán, mert az összefüggés sokszor csakugyan nagyon távol esik, a rossz vagy helytelen táplálkozásnak következményei sokszor nagyon későn jelentkeznek és sokszor olyan messzeeső vidékeken, hogy az ember szinte alig hiszi, hogy még ilyesminek is végeredményben a táplálkozás hibája volt az oka. Másrészt pedig ha valahol, ugy a táplálkozás tekintetében, az ember megrögzött szokásoknak, jól-rosszul bevált sablonoknak a rabja és bár a tudomány éppen arra való, hogy világosságot gyujtsan ott is, ahol az ember azelőtt a sötétben botorkált, mégis a tudományt is csak

emberek csinálják, a kik néha éppen azért nem találják meg sebzükben a tudomány gyufáját, mert körülöttük nagy a sötétség.

Nem is szólva róla, hogy mikor a hétköznapi munkában elfáradt ember ebéd idején hazatér, csak egykedvű fásultsággal nyeli le gyorsan a falatot, a mit a felesége vagy anyja az asztalra tett, alig kérdezi: hogy mi van ebédre? S ha érdeklődik is, legföljebb csak azért teszi, mert már nagyon éhes és már alig lesi, hogy az inyét valami csiklandozza s a szemét is mohó kéjjel legelteti a terített asztalon. Az inye és a szeme! Valóban e kettőnek, melyek az orvosi, a természettudományos értelemben vett helyes táplálkozásnak csak félrevezetői, kaczer megtevésztői vagy legföljebb hangulatot csináló bohóczai, már akad számos szakértője az emberek között. Hiszen a torkosságtól a falánságig és az inyencségig egész hosszú sorozata van az emberi tulajdonságoknak, melyeknek mindegyike ápolja és szereti a gyomrot. Csak éppen egy hiányzik ezek közül a tulajdonságok közül: az igazi, a tudományos művelése a táplálkozásnak.

Mert erről — bocsánatot kérek — halvány sejtelve sincs még a legkitűnőbb háziasszony-nak, a legpompásabban főző szakácsnőnek sem. S ismétlem, ez nem is volna a baj. Hiszen ezen meg ezren járunk át a lánczidon, a kik semmit sem értünk ahhoz, hogy a mérnöki tudomány szerint nem veszedelmes-e most erre járnunk, rábizva magunkat másokra, a mint a paraszt a politikában, a melyet „az urak csinálnak“. Csak az a baj, hogy akkor, a mikor a háziasszonyok a helyes táplálkozás kérdésére adnak választ, meg sem próbálják az igazi tudományra bizni magukat, hanem azokhoz a szakácskönyvekhez fordulnak, melyek ennek a tudománynak ma még legföljebb csak czigányasszonyai és alkimistái.

Pedig ismereteink ezen a téren is óriásit haladtak előre. Ma már a mikroszkop alatt látjuk, hogy milyen igazságokat mond a szülő a gyermekének, mikor megfenyegeti: „ha nem eszel,

sose nősz meg“, vagy „egyél, mert beteg lész.“ De nemcsak a test sejtjeinek szaporodását és egészségét hozza összefüggésbe a modern tudomány a táplálkozással, hanem még a lélek hangulatait és jellemvonásait is. Kimutatja, hogy hány százaléka az izmoknak, idegeknek, csontoknak stb. víz, fehérje, szén, foszfor, oxigén stb. stb. és hogy a különböző életfeltételek közt, a különféle munkák közben mennyit emészt föl az élet ezekből az alkotó elemeiből. Kézenfekvő ma már, hogy mért szereti az eskimó a fóka zsirját, a japáni a rizst s például a legutóbbi németországi ipari kiállításokon mindenütt bemutatnak egy csoportot, mely a háziasszonyokat szemléltetően megtanítja, hogy a különböző iparos foglalkozásokban való elfáradás milyen elemeket von el munkás családtagjaik szervezetéből, mivel kell tehát ezeket pótolni, mit és mennyit kell főzni a bányából hazatérő férjnek, vagy a szedőgép mellett dolgozó gyerekeknek. Könnyű volna ezen az uton tovább haladva egy utopisztikus világot megrajzolni, a melyben minden szép és jó volna, mert az élet czélszerű föntartása az élet czélszerű kihasználásának legelső feltétele.

S ha mindezt már tudjuk, akkor igazán csak egy lépés választ már el attól, hogy a tudomány „átmenjen a köztudatba“, hogy olyan természetes és közönséges dolog legyen tudományosan táplálkozni, mint az utcasarkon fölülni a villamosra. És kétségtelen, hogy a tudomány, a mely már annyi sok könyv lapjait írta tele, hovatovább (mint még látni fogjuk) már ezt az étlapot is meg tudja szerkeszteni. Mindnyájan ismerünk néhány erre való kísérletet; tudjuk, hogy vannak szanatóriumok, üdülőhelyek, a hol tudományos kosztot, „diétát“ kap az ember és elvégre minden orvosság tulajdonképpen tudományos táplálék. De a tudománynak ezek az első próbálkozásai több okból tökéletlenek. Főleg azért, mert még ilyen tudákosak csak a tudományos czélt nézik és nincsenek tekintettel az

vásárolt valahol Hont vagy Nógrádban több száz hold földet s ezek itt fognak letelepedni honunkban s majd lassan, de biztosan, elnémetesítik ott a környéket, mert hogy belőlük sosem lesz magyar, azt néhány tősgyökeres magyar falu közé ékelt kis német község lakói igazolják legjobban (lásd Pozsony megyét). Mindezek után pedig szerény szavainknak végkövetkeztetése az, hogy nem kell a magyarnak hitelét még jobban megkönnyíteni, hanem igenis meg kell azt szorítani s legfeljebb a már meglévő kölcsönnek olcsóbbá tételére kellene irányítani a hitelintézeteket vezérlő körök figyelmét, hogy ne fizessen a megszorult földműves uszorakamatokat, mint most, hanem elégedjenek meg a bankok és takarékpénztárak a tisztességes polgári haszonnal s ne törekedjenek 30—60% jövedelemre részvénytőkék után, elég volna 5—8% is. Az adós pedig fizessen 5—6—7% kamatot, ne pedig úgy mint most 8%-on kívül még külön irásdíjat, váltóilletéket, x—y jutalékot és holmi utánjárás díjakat stb. néven nevezett pótlékokat. Mondja ki a törvény, hogy mindezen mellékdíjakkal együtt nem szabad 8%-nál nagyobb kamatot szedni s ki ezt teszi az uszoravétségért büntetik; de aztán szigorúan tessék is ellenőrizni ugy a magánosokat, mint a testületeket. Adja Isten, hogy mielőbb így legyen.

A hallei tud. egyetem gazdasági intézetének ismertetése.

Irta: Dr. Keller Oszkár.

Öt hónapi németországi tanulmányutam első két hónapját (április, május) Halle a/S-ban töltöttem s az engem különösen érdeklő természetrajzi intézetek, laboratóriumok, gyűjtemények tanulmányozása mellett, ott tartózkodásom alatt többször megfordultam a tud. egyetem híres gazdasági intézetében is, a melynek fontosabb önálló intézeteit, laboratóriumi berendezéseit, a gazdasági intézethez tartozó igen szép és érdekes gazdasági botanikus kertet, az élő háziállatgyűjteményt alkalmam volt meg is tekinteni s a jelen közleményemben az ott látottakról a következőkben számolhatok be.

A hallei tud. egyetem állattenyésztési-, tejgazdasági-, növénytermelési-, gazdasági-, mű-

szaki-, állatbonczati és élettani intézetei a szükséges istállókkal, takarmánykamrákkal és egyéb mellékhelyiségekkel együtt, egy különálló hatalmas telepet, az ugynevezett gazdasági intézetet (*Landwirtschaftliches Institut*) alkotnak, a melynek külön igazgatója van, jelenleg a hírneves *Dr. F. Wohltmann*. A gazdasági intézethez tartozik a gazdasági botanikus kert, a házi állatkert és a kísérleti tér is. Én a modernül berendezett s felsorolt számos gazdasági intézet közül a híres *J. Kühn* alapította gazdasági laboratóriumot, az általános- és részletes állattenyésztési-, tejgazdasági intézeteket néztem meg s ez irányban tett megfigyeléseim a következők:

A gazdasági laboratórium az összes mezőgazdasági vonatkozású tárgyak vizsgálatára be van rendezve s éppen ezért a dolgozóhelyiségekben a legkülönbözőbb kémiai, fizikai, talajismereti, botanikai, zoológiai s bakteriológiai eszközök megtalálhatók. Az intézet emeleti és földszinti laboratóriumokból áll, a melyeknek berendezése és felszerelése disznesek éppen nem mondható, azonban az intézet céljainak mindenben megfelelő. A talajelemzésekhez szükséges felszereléseken kívül a különböző kémiai szerek, a főzéshez és elégetéshez használni szokott készülékek, thermostatok és modern mikroszkopok, a bakteriológiai vizsgálatokhoz nélkülözhetetlen kulturák, eszközök, mind nagy számban állanak rendelkezésre az önálló vizsgálatokat folytató gazdasági hallgatóknak. A földszinten egy hatalmas desztilláló készülék, különböző nagyságu centrifugok, a zsir meghatározására való készülékek, a vizsgálandó anyagok összetörésére szolgáló elektromos erőre berendezett zúzó- és őrlőgépek találhatók. Ugyancsak a földszinten van a gázzal fűthető hatalmas szárítókészülék is, a melynek a belsejében különböző magasságra állítható nagyszámu átlukasztott fémfűzők vannak, az egyszerre nagy mennyiségben ráhelyezett vizsgálandó takarmány és egyéb növényi anyag igen gyors és egyenletes kiszáradására. A földszinti laboratóriumnak külön részét foglalja el a nagy zsir-meghatározó készülék, különböző anyagok zsirtartalmának a megvizsgálására, míg az intézet bakteriológiai részében, a sokféle irányu bakteriológiai vizsgálatok mellett, különösen a talajoltásokkal és a talajbakteriumok biológiai sajátosságainak kutatásával foglalkoznak.

Ilyen gazdagok és tanulságosak az általános

és részletes állattenyésztési intézet berendezése és gyűjteménytárai is, amelyekben a nagyszámu teljes csontváz-, koponya- és bőrgyűjtemény, páratlanok mondható.

Az összes háziállatfajok, varietások, keresztezések és korcsok csontváza, koponyái, megtalálhatók itt. Egyes fajokból és varietásokból egész csontvázsorozatok vannak. A háziállatkertben eldöglött állatok csontváza és belső szervei kikészítés után mind e gyűjteménytárba kerülnek és közülök az érdekesebbeket morfológiailag is alaposan megvizsgálják.

Az eldöglött állatok belső szervei az intézet pinczehelyiségében nagy agyagedényekben vannak spirituszban konzerválva és hólyagpapírral lekötvé. Ez a konzerválási és elhelyezési mód sem nem praktikus, sem nem csinos. A spiritusztól erősen zsugorodott egyes szervek ugyanis az agyagedényben nem láthatók és csak úgy tanulmányozhatók, ha az edényből kivesszük őket. A rengeteg nagyszámu csontváznak helyszüke miatt csak kisebb része van rendszeren felállítva, legnagyobb része ládába téve s egymásra helyezve található. Ez a nagy tulzúsultság az oka annak, hogy a gazdagságban páriát ritkító csontváz- és koponyagyűjteményt lehetetlen izlésesen csoportosítani és elhelyezni. A kitömött és felállított állatgyűjtemény éppen a helyszüke miatt elenyészően kevés a nagyon gazdag bőrgyűjteményhez képest. A rengeteg szárított és kellőképpen mérgezett bőr egymás mellé van felaggatva s a nagy gondozás mellett is nem egyben láttam mái a pusztító rovarok munkáját. Az érdekesebb és ritkább kitömött állatokon kívül állatmodellek is elősegítik a hallgatóknak az egyes háziállat-fajták alapos megismerését, kár azonban, hogy ezek az igen tanulságos modellek csak kis számban voltak az intézetben láthatók. Az egész intézet egyoldalulag, csonttani és morfológiai irányban van fejlesztve, míg az állattenyésztés többi irányzatai ezek mellett teljesen háttérbe szorulnak, oly annyira, hogy az ember az intézet megtekintésének első perceiben azt hiszi, hogy nem állattenyésztési-, hanem valami anatómiai gyűjteménytárban van.

Igen sok értékes és ritka állati csontváz, koponya van az intézet csontvázgyűjteményében, a melyek között láttam egy 2000 éves *Apis* koponyát, sakál és kutya, ezenkívül farkas és kutya keresztezéséből keletkezett bastard csontvázakat, Schorthorn szarvasmarha és bizony keresztezésé-

ember egyéb szükségleteire: az étel finom illatára, színeére, az étkezés idejére stb. stb. Olyanok ezek a kísérletek, mint az első gőzvasut, a mely — mint képe mutatja — majdnem csak csupa kerék és kémény volt és még semmit sem nyújtott a mai Pullmann-kocsik szinte házas kényelméből.

A tudomány azonban, mikor az életbe megy át, megszűnik kizárólag tudomány lenni és lesz belőle mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, szóval termelő faktor. Mint ilyen pedig csak akkor boldogul, ha kegyelk a földolgozók, a vevők, a nagyközönség, szóval a fogyasztók.

A táplálkozás tudományának is, ha azt akarjuk, hogy életbe menjen át, hogy szinte csodálatos perspektívái megvalósuljanak, segítségére kell sietnünk nekünk, táplálkozóknak. Még pedig úgy, hogy mindeniben fölkeljük a meggyőződést a tudományos táplálkozás nagy fontosságáról és igyekszünk nemcsak szépen fogni a kést és villát, hanem észszerűen enni is. Mert nem szégyen a hasunknak ezzel a kérdésével — melyben végeredményben a társadalmi kérdés is nyugszik —

foglalkozni. Valamikor szentnek tartották az élet éltető tűzét, mert isteni hangnak képzelték; ma sem kell megvetnünk a kenyeret és a sajtot, a melyekben ugyan nincsen benne az Isten, de benne van az élet.

Melyek tehát azok az anyagok, a melyekből minthogy az élő testben egyre fölemésztdnek, cserébe mindig új és új propozíciókat kell magunkhoz vennünk, hogy az anyagcsere folyamata, ez az életünk legfontosabb körforgás, soha meg ne akadjon? Melyek azok az anyagok, a melyeknek igazán sohasem szabad hiányozniok az emberiség asztaláról, melyik az a recept, a mely szerint a táplálkozás doktornőinek meg kell főzniök az ebédet és a vacsorát?

Egy felnőtt és kevés munkát végző férfi napi táplálkozási szükséglete átlag 100 gr. fehérje, 60 gr. zsir és 400 gr. szénhidrát. Egy ugyanilyen asszonyé csak 90 gr. fehérje, 40 gr. zsir és 350 gr. szénhidrát. Ellenben egy felnőtté, a ki erősebb munkát végzett: 130 gr. fehérje, 100 gr. zsir és 500 gr. szénhidrát. Gyermekek és öreg emberek kevesebb táplálékot kívánnak meg, de

fontos, hogy a gyermek testének súlyához viszonyítva aránylag többet egyék, mint a felnőtt. Egy 2—6 éves gyermek testének 1 kg.-jára jó táplálkozás mellett esik 3-7 gr. fehérje, 3 gr. zsir és 10 gr. szénhidrát, egy felnőtté csak 1-6 gr. fehérje, 0,8 gr. zsir és 8 gr. szénhidrát.

Fehérjetartalma anyagokat találunk ugy a növényi, mint az állati termékek között. Noha a növényország főleg szénhidrátszükségletünket tudja kielégíteni, egyes növényrészek, mint a magvak (gabonaszemek, borsó, bab, dió, mandula, gesztenye) igen sok fehérjét tartalmaznak. Dus fehérjeforrások az u. n. hüvelyesek; 20—22% fehérje is van bennük, míg pl. a rizsben 8%, a burgonyában 2%, salátában és gyümölcsökben még sokkal kevesebb van. Ha tehát a napi 130 gr. fehérjeszükségletünket pl. kizárólag burgonyából akarnók fedezni, akkor 65×100 gr. = 6500 gr. burgonyát kellene fogyasztanunk (100 gr. burgonyában van 2 gr. fehérje), azaz 6½ kg.-ot. Az állati termékek közül tápláló fehérjéken leggazdagabbak a sajtok (27%), aztán a hus (16—21%), a tojás (12%),

Tények és tapasztalatok igazolták a

CASE járvaszántó gézekék

feltétlenül praktikus, gazdaságos és üzembiztos működését.

Munkabírási óránként 2—3 hold.

Előkelő magyarországi referenciák mindenféle talajra.

Vezérképviselő: Hahn Arthur és Társai, Budapest, VIII., Üllői-ut 52/B.

„G” katalógus ingyen és bérmentve.

ből származott kores, csontvázával együtt. Igen érdekes és értékes a különböző angol lófajok csontvázainak teljes gyűjteménye a nagyszámú különböző fajú kutyakoponyával együtt.

A gyűjteménytáron kívül az igazgató fogadó- és dolgozószobája és két önálló buvárkodásra való laboratórium tartozik még az intézethez. A két laboratóriumi helyiség közül az egyik könyvtárul is szolgál s különböző szakkönyvekkel, folyóiratokkal dusan fel van szerelve. Ugyancsak ezen laboratóriumban van elhelyezve a hatalmas alumínium „Cranioskóp” is, a mellyel a legnagyobb állatok koponyáinak a körvonalai is minden nehézség nélkül gyorsan megrajzolhatók. Van ezen kívül az intézetben még sokféle egyéb, a koponya- és csonttani vizsgálatokhoz szükséges eszköz és műszer is. Látogatásomkor három, tudományos kérdéssel foglalkozó egyént találtam az intézetben, mindhárman különböző állati koponyák craniológiai vizsgálatával foglalkoztak. Van az intézetnek maczeráló helyisége is, a hol az elhullott állatok hulláinak csontvázat készítenek ki és állítják össze.

A tejjgazdasági intézet laboratóriumaiban a tejvizsgálatokhoz szükséges vegyi szereken kívül, thermostatokat, zsirmeghatározó készüléket és a bakteriológiai vizsgálatoknál nélkülözhetetlen eszközöket, üvegedényeket, kulturákat s mikroszkopokat találtam, míg a nem nagy gyűjteménytárban együtt láttam mindazt a különféle gépet és eszközt, a melyeket a modern tejkezelésnél, vaj- és különböző sajtok készítésénél használnak.

Igen érdekes a gazdasági intézet botanikus kertje is, a hol a gazdaságban hasznos- és káros növények, a gyógyászatra, az iparra, kereskedelemre fontosak, mind megtalálhatók. Az egyes növények kis parcellákba vannak vetve, táblával megjelölve, az egyes parcellákat egymástól keskeny, jól gondozott utacska választják el. Az egész botanikus kert igen gondozott, csak az a nagy kár, hogy igen kevés benne a fa és bokor, csakis a főutak két oldalán vannak gyümölcsfák és díszcserjék. A botanikus kert besorolása és a benne levő növények csoportosítása a következő:

I. Gazdaságilag fontos kulturnövények csoportja.

A) Mérsékelt zóna növényei:

Ezen csoportba tartoznak: 1. A gabonane-műek, buza, árpa, rozs, zab, igen sok fajválto-

zattal. — A *Triticum sativum durum* Des. fajváltozatai között ott találtam a minket közelebbről is érdeklő tiszavidéki magyar buzát Karczagról és Zombolyáról, a balatonvidéki Lengyeltőtől, az északmagyarországi Kassáról és az erdélyi Fogarásról. A magyar buzák több évi termesztési kísérleteiből az tűnik ki, hogy azok a hideg telet és fagyot sokkal jobban tűrik, mint a német buzák. Ottlétemkor is nem egy oly parcellát láttam, amelyben semmi sem volt, mert a benne levő német buza teljesen kifagyott, míg a magyar buzák szép sötétzöldek és erősen megbokrosodottak voltak. A *Hordeum distichum nutans* Schbl. fajváltozatai között már csak egy magyar árpa szerepelt, a magyar Hanna-árpa (*Ungarische Hanna-Gerste*). 2. Hüvelyesek, a *Pisum*, *Vicia*, *Lathyrus*, *Lupinus*, *Phaseolus* és *Ervum* számtalan fajváltozatával. 3. Abraktakarmány növények, számtalan sok pázsitféle, pillangós és egyéb más takarmánynövényekkel gazdagon képviselve. 4. Csapott termésűek. 5. Kereskedelmi növények.

B) Subtropikus zóna növényei:

C) Tropikus zóna növényei:

II. Konyhakerti növények csoportja.

III. Orvosi és ipari növények csoportja.

IV. Fák és cserjék csoportja. A fák és cserjék, mint már előbb említettem, a kertben kis számban vannak és e miatt válik az egész kert a szemlélőre nézve egyhangúvá. A rémek virágu *Cydonia japonica*, *Magnolia*, *Rhododendron*, *Azalea mollis* és a hatalmas, kétemelet magasra felfutó lián, a *Periploca graeca* különös érdekességei a kertnek.

V. Kuszó növények csoportja.

VI. Cserjék csoportja.

VII. Hagymás-gumós növények csoportja.

VIII. Vadon növő növények csoportja.

Ezen csoporton belül képviselve voltak. 1. A mész talaj növényei. 2. Köves, kavicsos talajon élő növények. 3. Sásnövények. 4. Láplakók. 5. Vizi és mocsári növények. Ezek mind csinos betonvizmedencében vannak elhelyezve, a melyeket egyuttal az okszerű haltenyésztés demonstrálására is felhasználnak, az egyes viztartókban ugyanis különböző fajú, koru és nagyságú halakat tartanak.

IX. A magtermésre használt növények csoportja.

A tropikus- és disznó növényeknek elhelyezésére van a kertben egy nagyobb melegház és

egy kisebb hidegház is, a melyekben igen szép és nagy pálmák és sokféle dísz- és örökzöld-növények találhatók. Láttam itt igen szép ezukornádat, gyapót és egy kis rizskulturát vízzel megtölthető melegágyban, a botanikus kert egyik részében pedig kis területen igen szép gyümölcsöst. A botanikus kerthez tartozik még a mellette elterülő, kb. 1/4 kat. holdnyi terület is, a melyet rét gyanánt használnak.

Igen érdekes és tanulságos a kert kerítésénél elhelyezett 30 méter hosszú geológiai profil, a mely Halle a/S. és környékének geológiai viszonyait és az egyes rétegeknek fekvését és irányát tünteti fel. Minden réteg valódi kőzet, a melyet jellemző előfordulási helyéről gyűjtöttek össze és nem holmi utánzat. A szükséges magyarázatot, az egyes rétegekre erősített czédulákon találhatjuk meg. A botanikus kert közepén elhelyezett csinos villaszerű épületben a különböző meteorológiai műszerek (szél-, hő-, nedvesség és esőmérők) találhatók, a melyek elektromos kapcsolással, automatikusan jegyzik fel az egyes kívánt adatokat.

A kísérleti tér 115·078 hektár terjedelmű és a városon kívül terül el, rajta különböző irányú növénytermelési kísérletek folynak. Különösen érdekesek azon táblák, a melyekben a gőzeke és a különböző mélységű szántások hatását tanulmányozzák. Ugyancsak itt van a szépen felszerelt növénynemesítőtelep is, a hol részben kalászosokat, részben kapásokat jó sikerrel „Pedigree” nemesítenek, azonkívül ellenőrző kísérleteket folytatnak az egyes német tenyésztők hasonló kísérleteivel szemben.

Ezek után áttérek a gazdasági állatkert rövid ismertetésére, a mely egyike, nemcsak a gazdasági intézet, hanem az egész Halle a/S. legtanulságosabb és legérdekesebb látvánivalóinak. A háziállatok faj- és fajtagyűjteménye ez, a mely felszlik szarvasmarha-, juh-, kecske-, sertés- és baromfi-gyűjteményre. Célja: élőállapotban bemutatni egyrészt a fontosabb háziállatfajokat és fajtaikat, másrészt tudományos anyagot szolgáltatni a különböző keresztezési kísérletek végzésére, a mely téren már eddig is igen szép eredményeket értek el. Ezen keresztezési kísérleteknek az a céljuk, hogy kiderítsék az egyes állatfajok eredetét. A különböző keresztezések-ből igen érdekes torzalakok származnak, a melyeket mind felnevelnek. Ottlétemkor a szarvasmarhaállomány a következő volt: 9 drb vörös-

de a kaviár 30%) és végül a tej (jó tehéntejben 3·5%, anyatejben 1·4%). Egy rendes munkát végző felnőtt embernek kb. 4 liter tejet kell naponta innia, hogy szervezetét fehérjével fel-frissítse. Az ételünk fehérjéjéből elsősorban testünk fehérjetartalmát építjük föl; a fehérje egymagában szolgáltatja a szövetképzéshez szükséges anyagokat és ebben a képességében semmiféle más anyaggal pótolni nem lehet. Ellenben, ha testünk zsír- vagy szénhidrátkészlete kiapad, akkor az égési folyamatok lebonyolításához a szervezet fehérjéje, mint tartalék segítségül vehető.

A zsír hivatása, hogy testünkben az oxygen behatása alatt elégjen. A zsír tehát a szervezet közsene, az élet lokomotívjának a fűtőanyaga. A kövér embereknek azért van hamar melegük, mert a zsír, a melyet magukon czipelnek, az élet meleget fejlesztő anyaga. A zsiros táplálékot is ebből a szempontból kell megítélni; a fáradt embernek több zsír esik jól, mint a lustának, hidegben több, mint melegben. Zsirtartalmu ételek: főként a tej (a tehéntejben 3·7%,

az anyatejben 3·5%, a juhtejben 5·9%), a vaj (84·4%), a sajt (11·43%) és a husok. Az utóbbiak közül a legzsirosabb a liba (45·5%), azután a kövér disznó (37·5%), a kövér ökör (29%) stb., zsirban a legszegényebbek a galamb és a nyúl (1%).

A szénhidrátok végül szintén az élet melegének fejlesztésére, kohójának hevítésére vannak hivatva, de csak 240 gr. szénhidrát produkál annyi meleget, mint 100 gr. zsír. Szénhidrátokat találunk különösen a gabonafélékben (75%), a burgonyában (20%) és a gyümölcsökben (6—9%).

Fehérje, zsír és szénhidrátok a szervezet legfontosabb alkotórészei (igen jelentékeny szerepet játszanak azonban még a különféle sók is, u. m. a test súlyának 1/20-részt kitevő égéstermékek, melyeknek mintegy 5/6 része ismét a csontokat alkotja (a foszforos sók, konyhasó stb.). Mind e szükséges alkotórészek együtt találhatók pl. husokban: a legtöbb táplálékanyagot tartalmazza a libahus (62%, ebből 16% fehérje, 0·5% só, 38% víz) és a hizott sertés

(52·7%, ebből 14·5% fehérje, 0·7% só, 47·3% víz). Hasonlóképpen a szervezet épületének minden nélkülözhetetlen téglájával vannak felszerelve a tojások, melyeknek az ujszülöttet egészen kibuvásáig minden táplálékkal is el kell látniok. Egy tojás átlagos tápértéke 40 gr. hus, illetve 1/6 l. tehéntej tápértékének felel meg.

Látható: a táplálkozás tudománya már nem éppen gyerekkorát éli. És mégis: ugyanakkor, mikor az állattenyésztésben már szinte közönséges dolog lett a barmoknak a tudomány és a tapasztalatok szerint megállapított ésszerű táplálása, mikor ugyszólván minden disznókat etető gazda már ismeri a szabályt, hogy 1 rész árpadarához 2 rész kukoricadarát kell keverni, akkor az emberek táplálkozásánál még mindig semmiféle szabályról sem akarunk tudni és ugyancsak furcsán néznék meg az embert, ha pl. azt kérdeznék valamely vendéglőben, hogy hány gramm fehérjét tartalmaz a mai menü?

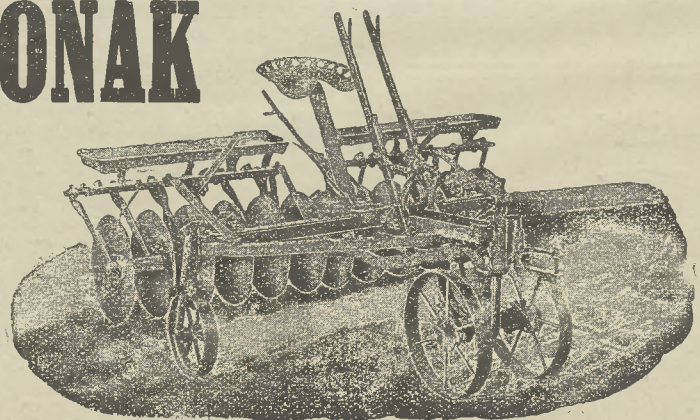
McCormick TÁRCSÁSBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. A tarlóbuktatáshoz és őszi szántásra a legújabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő

McCormick Tárcsásboronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

International Harvester Company of America
BUDAPEST, V., VÁCZI-UT 98.

tarka, 8 drb feketetarka, 7 drb fensiki barna, 6 drb foltos, 8 drb egyszínű vörös, 7 drb angol, 1 drb francia, 3 drb magyar bivaly, 1 drb zebu.

A teljesen tiszta szarvasmarhafajták külön istállóban vannak elhelyezve s kizárólag arra szolgálják, hogy a hallgatónak a különböző szarvasmarhafajták és azok külemtani sajátosságainak megismerésénél szemléltetőanyagul szolgáljanak. A fajtagyűjtemény a következő tiszta fajtákból állott: altmarki, ostfriesi, jeverlandi, oldenburgi, wesermarschi, pirosfoltos westfáliai, pirosfoltos niederheimi, shorthorn-wlstermarschi, landshorthorni, egészen piros ostfriesi, angelni, harzi, bajor piros, westerwaldi, algau, frank, glan-donnensbergi, hinterwaldi, freiburgi. Sajnos, a magyarmarha hiányzott. Igen érdekes kísérleteket folytat *dr. S. von Nathusius* tanár a szarvval bíró teheneken és juhokon, a melyeket olyképen végez, hogy különböző nagyságú sulyokat erősít a fiatal állatok szarvaiba, annak a kiderítésére, hogy vajjon van-e az ily módon mesterségesen egy oldalra irányított húzásnak valamiféle deformáló és átalakító hatása a koponya alakjára. Ezenkívül leoperálja egyesek szarvát és azután a leoperált szarv helyét pokolkövel erősen kiégeti azon célból, hogy megtudja vajjon van-e valami befolyással a koponya alakjára az ilyen mesterséges szarvtalanítás.

A szarvasmarhagyűjteményben vannak különböző keresztezésekből származott korcsok is és pedig 4 drb jakkal, 3 drb gaurral, 10 drb gayallal, 3 drb balival, 1 drb bizonnal és 2 drb zebuval történt keresztezés. Az összes szarvasmarhaállomány a korcsokkal együtt 78 drb volt.

A juhok között volt 3 drb rövidfarkú, 10 drb zsirosfarkú, 5 drb zsirosfarkú, 23 drb kövérfarkú, 24 drb nemezyapjas, 10 drb posztógyapjas, 27 drb fésűgyapjas, 13 drb merinójuh, azonkívül 48 drb karakuli, összesen 219 drb. A juhgyűjteménynek különös érdekességét a ritka és igen szép angora-, szomali- és karakulfajták alkották, a melyek fajtisztaságukkal páratlanok mondhatók.

A sertésállomány állott 1 drb vad, 6 drb hanover-braunschweigi, 6 drb nemesített edel-schwein, 1 drb lincolnshire, 9 drb berkshire, 1 drb cornwales sertésből, 6 drb vadsertés- és 5 drb egyéb keresztezés, a melyekhez még 54 drb hízó sertés járult. Az összes sertésállomány 89 drbból állott.

Volt ezenkívül még 2 drb vad, 3 drb mongol és 15 drb igás ló, 5 drb csikó, 5 drb szamár, 3 drb öszvér-, 1 drb vadló- és 2 drb zebrakeresztezés, végül 7 drb öszvér-szamár, összesen 43 drb. A lovak között láttam egy teljesen tisztavérű és igen szépen fejlődött *Equus Przewalski*-t is, a mely elég ritkának mondható.

A kutya-félék közül 1 drb sakál, 2 drb kutya, 7 drb sakálkeresztezés, összesen 10 drb, míg a háziszárnyasok közül 37 drb különféle tyúk, 141 drb galamb-, 16 drb lud- és 10 drb kacsa-féle, összesen 204 drbbal szerepeltek. Az összes állatok elkerített kifutókba nyíló kisebb-nagyobb istállóban vannak elhelyezve, a melyeknek berendezése csinosnak és modernnek éppen nem mondható. Ugyanilyen rendszer szerint elhelyezve található a kutya-félék és a háziszárnyasok is a kísérleti téren.

A kicsirázott gabona.

Köztudomású, hogy a nedves időjárás Angliában milyen károkat tett, az angol lapok telve vannak a károk okozta illusztrációkkal s azoknak egy példányát mi is gazdaközönségünknek bemutatjuk. Igaz, hogy magyar, főleg erdélyi példányokat is bemutatathatnánk ha ugyanis volnának gazdaközönségünk jószívűségéből eredő felvételek.

A sűrű- és ritkavetés valamint a talaj előkészítésének jelentősége a termés befolyására.

Irta: Szücs János.

Egy kissé bár későn, de tán nem elkésve szölok ezen a gazdálkodás legfontosabb alapelveit képező témájáról. Mert hiszen a folyton tartó abnormális időjárás folytán alig jutottunk odáig, hogy risikó nélkül vethessünk. Azért jelzem, hogy risikó nélkül, mert a már elvetett magra jött esős idő a talajt megtömve elzárta a fejlődni, csirázni akaró növénytől a legfontosabb kelléket

van függővé téve, úgy a vetés mélységére vonatkozó szabály, valamint a vetés mennyiségére is. Homoktalajon mélyebben vessünk, de itt is szem előtt tartva, száraztalajba történik-e, későn, vagy korán? Homokon már vethetünk augusztus végén, a midőn elég kat. holdankint 40—45 liter tiszta 98 %-os csiraképessegi rozs és ha talajunk száraz, legalább 2—3" mélyre is sulyozhatjuk a vetőcsoroszlyát, melyre 2—3 sulyozó is akasztható a talaj tömörsége szerint. Sortávolság 5—6—7" között váltakozik.

Csapadékosabb éghajlaton a 7" vagy, a hol a kalászos magasra nő, szárazabb vidékeken 5-6" lesz indokolt, mindig számításba jön az is, szélnek kitett helyről van-e szó, vagy védett, hegyek vagy erdőségektől véve körül. Előbbi esetnél lehet a sortávól 5" is, utóbbi esetnél még száraz éghajlat alatt is a 7" lesz előnyösebb. Eltekintve, hogy a ritka sortávolságban vetett magból 40—50%-al kevesebb kell, így a növény erősebb szárat és dusabb gyökeret nevel, a mely ellentállóbb egyfelől a megdőlésnek, másfelől a szárazságnak is, mert a mélyebben járó gyökérzet az altalajból is táplálkozik és pótolja az

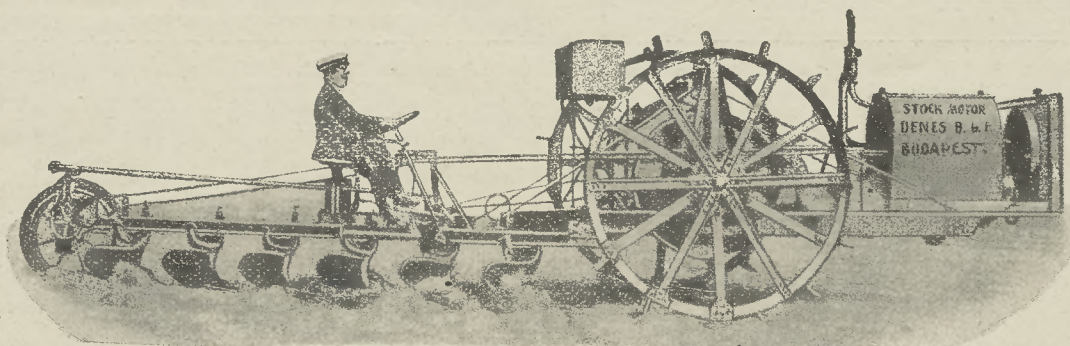
129-ik ábra. Kicsirázott buza Angliában.

a légeny- és szénsavdus levegőt. Viszont a sáros talajba vetni szintén öngyilkossági kísérlet, a mi megbosszulja magát még homoktalajon is. Ennélfogva időszerűnek tartom szerény tapasztalataim nyomán szerzett kísérleteimet gazdatársaim okulására, követésére felsorolni a feltétlen megkívánható indokolásokkal fűszerézve.

Hogy mikor és mennyit vessünk? ez olyan mindennapias dolognak látszik, a mit minden jóra való béresgazda, paraszt gazdálkodó, vagy béres tud. Sőt talán ezek tudják legjobban már tudniillik szerintök. És mégis mennyit lehet erről a témáról vitatkozni pro és kontra, de kimeríteni soha! Sem sablont, receptet állítani fel minden viszonyokra megfelelőt. Sőt ugyanazon gazdaságban is folyton más és más körülményektől

esetleges vízhiányt, másrészt a felesleges vizet mélyebbre levezeti és nem zárja el a levegőt, a növény légzésének feltételét. Azonban ha a vetéssel megkésünk, vagy októberbe esünk, már 50—55 liter tiszta rozst számítunk és így egész 60—70 literig emelkedhetünk október végéig. Azontul már rozst vetni risikó, bár a múlt évben én magam is tul mentem e szabályon és véletlenül sikerült. Ám azért nem szabad szabályként követni. A legjobb munkálatu agyag vagy vályogtalajba már nem tanácsos a tul mély vetés, bárha felülete érdes tojásnagyságú hantokkal borított és kevés a nedvesség, 2—2½"-ra vethetünk. De ha nyirkos, porhanyó talajunk van, ideálisan, tehát kertileg megművelve és esőre álló idő uralkodik mind az idén is, elég

A szab. eredeti Stock motoros szántógép

a világon mindenütt mint győztes kerül ki. Legyőz minden létező tractort vagy más motoros szántógépet. Készek vagyunk bárhol és bármilyen időben verseny szántásokon résztvenni és bebizonyítani, hogy a

'STOCKEKE'

ma a legjobb valamennyi létező típus között. Ott, a hol az erőszántógépek felmondják mind a szolgálatot, pl. dombos talajon stb., vagy erős esőzésnél, a „STOCK EKE” könnyedén tovább dolgozik.

Kérjen árlapot, szakleírást és rentabilitásra vonatkozó számítást ingyen és bérmentve
DÉNES B. betéti társaságtól, Bpest, V., Lipót-körut 15.

1½" mélyre vetni. A magmennyisége a homoktalajon körvonalazott módon történjek s épp úgy a sortávolság is. Ámbár agyag, vagy vályogtalajon az augusztusi, sőt a szeptember-első fele is korai, ennél fogva 40—45 liter mag már szeptember második felében kevés volna. Tehát mert agyagon később vetünk, 5—10%-al több magot is kell számítani. Igaz, agyagon a vegetáció tovább tart, mert az agyag nem hül ki olyan gyorsan, de viszont míg meleg van és szeptemberben még elég gyakran fordul elő, a homokon nagyobb, fokozottabb a fejlődés ugyanazon növényfajtánál s ugyanazon időben is, mint az agyagon.

A ritka sortávolságra bázisított vetésekkel azonban vele jár még egyéb ápolása is. Ha korán vetettünk és a talaj megülledett, indokolt lesz már ősszel is megboronálni fogasboronával. Am október után ez se lesz ajánlatos, mert a megboronált vetés, — különösen homoktalajon — elébb kifagy. Ezt a múlt évben őszi árpánál, mely borsóval lett vetve, sajnos tapasztaltam. Ugyanis novemberben megboronáltam nagyobb részét, a mely aztán feltűnően bujább lett a boronálatlannál, de a midőn februárban a nagy hóesés után, a szél lefújta egyrészeről a havat és a talaj megfagyott, tavasszal fájó szívvel konstatálni lehetett a boronálatlan és a megboronált részen mutatkozó különbséget. De nem a boronált javára, hanem ellenkezőleg. A boronálatlanból alig hiányzott, vagyis fagyott ki, míg a boronáltból alig maradt ép növény. Borsó teljesen kifagyott. Igaz nem nagy területen, de azért elég volt okulásra. De, a hol nem is fagyott ki, ott is beteg szint kapott. Sárgaságba esett és csak későn tudott helyre jönni. Ellenben az agyagosabb helyeken buzával történt boronálásnál ez az esett nem állt elő, noha azok is novemberben lettek megboronálva, már tudniillik azon táblák, melyek korábban lettek vetve és megülledett a talajuk. Am azért az őszi boronálás veszélyes lehet novemberben minden talajon és ha októberben erre nem kerül a sor, vagy nincs reá szükség, hagyják a boronálást tavaszra, de akkor feltétlenül és pedig alkalmas idő és talaj állapot mellett, mert másként nem fog a kalász úgy kifejlődni, a szár megerősödni, hogy a ritka vetésben megtaláljuk azt a quantum szemtermést, a mi a sűrű vetésnél biztosítva van a sok kalász által. Persze erre azt lehetne kifogásnak mondani, hogy akkor ne vessünk ritkán. Nagyon természetes, hogy a sűrű vetés ha alkalmas idő jár, hogy nem dől meg és nem éri döntés, kőd vagy egyéb elemi csapás, nagyobb termést biztosít, de nagyobb a rizikó is. Mert ilyen eset 10—15. évben ha egyszer előfordul már szerencse. Ellenben a ritka sortávolság vetés, ha nem is birt megbokrosodni, a közepesnél nagyobb termést ad. Míg ha az idő is kedvez az emberi beavatkozásokon kívül, minden évben lehet a normálisnál magasabb átlagot elérni. Hogy ez minő alapon nyugszik, mi a fizikai magyarázata, azt itt felsorolni hosszadalmas volna és ismétlésekbe bocsátkoznám, mert hiszen szerénységem volt az egyedüli, ki úgy a szaklapokban, mint a Pesti Hirlapban is számtalanszor felsoroltam s bizonyítottam. Most nem aktuális. S hogy mégis érintem azzal indokolom, hogy a vetés alkalmával van helye, vagy ilyenkor is szóvá tenni, mert gabonaéréskor már késő azokra, a kik a régi alapvetettek.

Mondani is felesleges, hogy a kevés mag alá trágyaerőben levő és kifogástalan előmunkában részesült talaj van helyén és mert a buza szeme nagyobb a rozsénál s miután később is indokolt vetni, ennél fogva, mint fentebb is jeleztem vetőmagból is többet számítottunk és október végei és november elején történő vetésnél 55—60 liter-

ről felmehetünk 70 literig is. Szem előtt tartva a talajtrágya erejét is, a midőn 8—10 literrel feljebb vagy lejjebb mehetünk.

A mit legelőbb kellett volna említenem, röviden érintem ezen fontos témát: A talaj elkészítését. Azt hiszem ősziük alá egyszer minden gazda befejezte a szántást. Nos, a ki még vető alá nem szántott, talán még hasznát veheti szerény tanácsomnak, hogy: ne szántson. Kétszer szántani nemcsak felesleges, sőt úgy a munkatöbblet folytán, valamint a növény fejlődése szempontjából, káros. A jól megülledett talajban a mag gyorsabban csírázik, gyorsabban fejlődik, tehát káros volna az alsórétegben levő gyengébb talajt felszínre hozni, a hol a mag csírázik és első stádiumában fejlődik, tehát a mikor a legtöbb és a legkönnyebben felvehető tápanyagra van szüksége. Erre pedig a levegő, nap és esőnek kitett felső talajréteg a legalkalmasabb, a mely telítve van mindazon növényi alkotórészekkel, a melyre a gyenge növénynek szüksége van, a mely gazda másképp. régi szokás szerint készíti el talaját vetésre, épp úgy cselekszik, mintha egy ma ellett borjút egy régi fejős tehén alá teszünk. Ugyebár az ilyen borju hasmenést kap, megbetegszik és elcsenevész. Tehát még kötött talajon is mellőzendő a vetőszántás. Megfelel erre a célra a tárcásborona, de ez aztán tökéletes legyen. Ha azonban a vetésre szánt terület nem lett szakszerűen kezelve, időközben megboronálva kétszer-háromszor is s így túlgazosodott, a mit a tárcsával nem lehetne megsemmisíteni, akkor extirpátorozásnak lesz helye. Azonban ha nem mélyen járó gyökérzetű gazról van szó, akkor a tárcsa magában véve is megfelelő. Csak az acat, bodza szárait nem lehet vele teljesen kivágnani. Ha azonban az ugart okszerűen kezeltük az első szántás pillanatától fogva (a legraktikusabb eljárás az, hogy a szántás után fogasborona és utána a tömörítő — ha ez is indokoltnak mutatkozik — és végre az oldozás, illetve planérozás jön, melylyel a talaj felülete elsimitandó deszka egyenesre. Ennek különösen homok és humuszgazdag talajon van helye, de agyagon is indokolt), akkor a tárcás borona egymagában még elgazosodott talajt is tökéletesen hagy maga után. Mert a deszka egyenes felületű talajon érinti az egészet és mert mélyedések nincsenek, a hol a gaz érintetlenül kimaradhatna, az esetleges elmaradt vágatlan sávot a keresztben alkalmazandó borona felturja és a netán visszamaradó gázt kitépi.

Végezetül, mint jellemző tényezőt iktatom ide, hogy a sűrű vetés az elmondott hátrányos indokokon kívül még azért is mellőzendő, mert így nem marad tere a bokrosodásra, hanem csak felfelé nő, megnyugul, vékony és gyenge szárat nevel, a mely kis kalászt hajt s azt se bírja, hanem az első vihar lefekteti. Így például ha én szeptember elején 50 liter rozsot vetek 1 kat. holdba, novemberre eléri azt a sűrűséget, mint ahova ugyanakkor 80 litert vetnénk s a mellett erősebb szárat és gyökérzetet nevelt.

KÖNYVISMERTETÉS.

A mezőgazdasági kettős számvitel alapkérdése. — Az üzemárak közötti elszámolás módozatai. Irta *Lamberger Béla*. Ára 2 K. Kapható a Pátria r.-t. gazdasági könyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Köztelek.

A többtermelés megvalósításának feltétele, hogy a gazda tudja, mely üzemfejlesztési intézkedésektől várhat kedvező pénzübeli eredményt. Nem elég tehát technikai újításokat ismernie, mert az anyagi eredmény nem csak a természeti,

hanem a gazdasági körülményektől is függ. A gazdának tehát, hogy a különböző lehető üzemágak és technikai újítások közül ki tudja válogatni azokat, melyek üzleti nyereségét emelni képesek, ismernie kell a társadalomgazdaság törvényszerűségét és ismernie kell a társadalomgazdasági viszonyok milyenségének és változásainak hatását az üzemre és annak egyes üzemágaira. Az általa előrelátott gazdasági fejlődés és az általa tervbe vett átalakítások jövőbeli hatását úgy ítélheti meg, ha ismeri üzemágainak az eddigi szervezés és az eddigi társadalomgazdasági helyzet mellett való jövedelmezőségét és ezen jövedelmezőségnek ingadozásait az árváltozások hatása alatt. Ezt pedig csakis a kettős számvitel segítségével állapíthatja meg, mert csakis ez világítja meg eléggé tisztán és teljesen az egyes üzemágak reakcióját a külső és belső körülmények változásaira. Rendkívül fontos tehát már végre tisztázni a kettős számtartás alapelveit.

Minél jobban elterjed a kettős számvitel használata és ez által annak megítéléséhez való képesség, hogy mely új befektetés kecsegtet magas tiszta hozadékkal, annál gyorsabban fogunk a többtermelés felé haladni. Ezért ma a monarchia nagy társadalomgazdasági átalakulásának és a mezőgazdaság világgazdasági helyzete nagy változásának idején kétszeresen aktuális a számtartás kérdéseivel való foglalkozás.

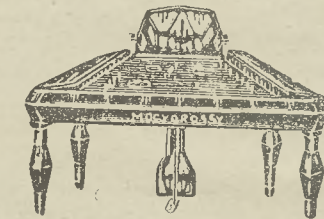
Szerző az egyes üzemágak számláinak elválasztását csak úgy tartja lehetőnek, ha azon termények, melyeket egyik üzemág a másiktól átvesz, oly áron számoltatnak el mintha azokat eladtuk volna. Csakis így kaphatjuk az üzemágak valódi tiszta hozadékát, csakis így nyerhetünk oly számokat, melyek az üzemágak reakcióját a társadalomgazdasági viszonyok alakulásait mutatják. Már pedig ez a számvitel célja, csakis így szolgálhatnak adatai kalkuláció alapjául. Azon véleményekkel, melyek a becslési módok gyengesége miatt ezek megjavítása helyett, a becslés elkerülését ajánlják, kettős számtartást akarnak csinálni az egyedül változó tényezőnek a piacnak kirekesztésével a kontók közti elszámolásnál — szembeállani a könyv célja. Nem külső számtartástechnikai kérdéseket tárgyal az, hanem olyan alapkérdéseket, melyekhez valamely módon minden modern gazdának állást kell foglalnia.

Nyolcz év Homoródszentpál község szövetkezeti életéből. A szövetkezeti népház felavatása alkalmából írta: *Ürmösi József* unitárius lelkész (Székelyudvarhely, 1912.)

Mint az író előszavában mondja, nem a dicséret megszerzése adta kezébe a tollat, hanem az, hogy példát mutasson más község lakóinak az ő falujukban elért eredmények közlésével. Rövid pár év alatt fogyasztási szövetkezetet, gazdakört, tejszövetkezetet és népházat létesíteni, fenntartani s fokozatosan fejleszteni valóban oly szép, nemes és a község anyagi s szellemi jólétének

CZIMBALOM

egujabb szabadalmazott acélszerkezettel, melynek hangja hangtartása csodálatosan jónak bizonyult, részletfizetésre is kaphatók. — Gramofonok kiváló művészlemezekkel, hegedűk, zúvolak, harmoniumok stb. — Számos kitüntetés, aranyérmek stb. a jó munkáért. A modern szorgatkozó pedál, acélszerkezetek stb. feltalálója. Árjegyzéke kívánatra ingyen küld

Mogyoróssy Gyula

bir. szab. hangszergyár, Budapest, VIII., Rakóczi-ut 71.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hírneves füsteső-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szénert fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körút 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 31-21. Telefon 31-21.

előmozdítására szolgáló fáradságos munka, mely önmagát dicséri. Terjedjen e kis füzet a nép vezetői között s találjon minél több követőre e kis falu jó példája.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Hesszeni legyes buza.

Igen korán, már szeptember 4-én vettem egy tábla buzát, attól felve, hogy az esős időjárás miatt nagyon meg fogok késni az őszi vetéssel, mert csak egy vetőgépem van. De ugyan megjártam, mert ez az első tábla alaposan tele van hesszeni légy álczákkal. Mit tegyek ezen buzámmal? Nincs valami permetező anyag, amelylyel ezen legyeknek kártételét meglehetne szüntetni, vagy csakis kiszántással lehet a bajon segíteni? Kérek szíves választ e becses lapok hasábjain.

F. N.

Kérdés. Vevő követelhet-e szalmát és takarmányt.

En évekkel ezelőtt egy kisebbszerű birtokot béreltem, teljesen üresen, értve szalma és takarmány nélkül. Szerződésben azonban ez nincs említve. A birtok most eladatott, kártérítési összegért, mely szerződésben ki volt kötve ki kellett a birtokból mennem. Az új birtoktulajdonos most szalmát és takarmányt követel rajtam és minthogy a birtok bérbevételekor nem kaptam szalmát és takarmányt, természetesen azt át sem adok. Ezért az új birtok tulajdonos beperelt. Tárgyalás is volt már ebben az ügyben s az új birtoktulajdonos ügyvédje szakértőket kért. Mire lehetnek ezek a szakértők? Lehetséges-e az, hogyha valaki üresen kap bérbevételekor egy birtokot szalma és takarmány nélkül s ha az nincs kikötve, hogy bérlet lejártával szalmát és takarmányt tartozik bérlő otthagyni, mégis ott kelljen azt hagyni? Szakértők találhatnak erre példát? És végül elveszthetem-e ezt a pert.

Szíveségét előre is köszönve

P. J.

Kérdés. Bognárfa elhelyezése.

Hol jobb a bognár munkára szükséges faanyagot elhelyezni? Tető alatt de szellős helyen, vagy egyszerűen szabad ég alatt megfelelő ágas-hoz támasztva, úgy, hogy a nap és eső szabadon érje, de össze ne érhesse a fa, hanem a levegő járja azt minden oldalról? Bognárom az utóbbi eljárást helyesebbnek tartja, állítva, hogy ezzel gyorsabban kiszárad a fa és hamarabb alkalmassá válik a megmunkálásra.

Zs. B.

Kérdés: Bor Izabella-szőlőből.

Egy nagy lugasom van, melyet hajdanában egyik elődöm ugynevezett nádor Izabella-szőlővel futtatott be, mert ezt a fajtát nagyon szerette, most már a régi tőkék a kitűnő talajban igen nagy termést adnak aránylag, de sem familiám, sem magam nem szeretjük ezen ugynevezett rókazamatu (én poloskaizünek hívom) szőlőt s így az nem is fogy el. Szeretnék belőle bort préseltetni, de nem tudom nem lesz-e az is valami fura szagu s ha ilyenné válik, miként lehetne ettől az illattól megszabadítani? Erre nézve kérem szíves válaszukat.

B. A.

Felelet Árpá szaga című kérdésre.

Ezt a tanácskérést tulajdonképp a kérdés tárgyát képező magtár építése előtt kellett volna felvetni, tehát mielőtt a hibát elkövette. Mert a karbolineumozással olyan hibát követett el, amelylyel továbbra is meggyűlik a baja, miután minden termény abszorbeálja a karboleum kellemetlen szagát. Leghelyesebb eljárásnak az mutatkoznék, ha a bekent farészeket eltávolí-

taná s helyébe más nem impregnált faanyagot alkalmazna. Vagy ha ez nehézségekkel járna, le kell gyalulni a bekent fa színét, bár ez nem lesz tökéletes, miután a karboliumot a fa mélyen magába szívja. A szagos árpával pedig, miután sörfőzésre nem való, legcélszerűbbnek látszik azt melegvizben megmosni (de nem forróval) s megszárogatni újból. Így még alkalmas lesz takarmányozásra, vetésre egyaránt. Ez persze költséges és körülményes munka s épp ezért még egy másik módját is leirom, a mely ugyan nem olyan tökéletes, de azért jobb hijával ez is megfelelő. Mindenekelőtt az árpát olyan száraz helyiségbe kell tenni, a hol nincs semmi szag, nedvesség. Itt aztán kétszer-háromszor szélrostával megszelelni, szellőztetni kell 8—10 napi időközönként és továbbra is minden héten átlapátolni (de nem áttolni egyik helyről a másikra) hanem a levegőbe röpitve, mint a hogy régen az elcsépeelt gabonát a szérün tisztítani szokták, hányni át. Ha ezen eljárás egyikét teljesíteni fogja, annyit el fog érni, hogy takarmányozási célra alkalmas lesz a kérdéses termény.

Szücs János.

Felelet. Kukoricza csávázás című kérdésre

A kukoriczát ugyan nem szokták csávázni, ilyen kísérletekről nem is hallottam. Mindazonáltal próbálja meg, mert nem sok a babra vele és rizikóval se jár. Csávázza tehát be a vetőmagot 1½—2%-os kékkő oldattal s figyelje meg majd lesz-e hatása. En az hiszem igen.

Szücs János,

Felelet. Takarmány- és kapásnövények részes miveltetése című kérdésre.

A tanácskérés nem elég világosan van körvonalazva. Például nincs közölve milyen részesedés mellett szokta kiadni a takarmányt és minő alapon a kapásnövényeket? Csak annak közlésével lehetne precíz számadást ejteni meg, melyik lenne előnyösebb, napszamosokkal, gépekkel kombináltan, vagy részesedés mellett? Ezenkívül befolyással van a talaj erőbeni állapota, de különösen geográfiai fekvése. És végül az ottani kézimunkabér nagysága. Ha például drága a kézierő és dombos a gazdaság, a mely ekemivelésre nem alkalmas, ez esetben a részesmivelés mutatkozik előnyösebbnek, feltéve, hogy jól végzik a részes földek munkáját. Részesedés is van többféle és pedig: feles, harmados és negyedes a kapásoknál. Takarmányoknál van feles, 3-as, 4-es, 5-ös, 6-os sőt én kaszáltattam tizedikért és a részesek hordták be s rakták kazalba is. Ilyen részes miveltés határozottan előnyösebb a napszamos, vagy majorsági kezelésnél. Sőt ha 4-ikért vállalják a tengerit, répát, akkor is előnyösebb, mint a majorsági kezelés. Épp így a takarmány is 6—8-ados részesedés mellett fog előnyösebbnek bizonyulni a majorsági kezelésnél. A tengeri részes miveltésnek is az a módja fog bevalni, hogy azt a birtokos maga veti, ősszel mélyen megszántott talajba, Hermann szerint. Mondani se kell, hogy majorsági kezelés mellett is ez a módja ajánlatos, a midőn a miveltését gépekkel és csak a javításokat végezzük kézierővel. Igen praktikus erre a célra az amerikai gyártmányú „Wedder”, melylyel a mint a talaj felülete megcserepesedik, tehát minden eső után meg lesz porhanyítva a kikelés után szakadatlanul. A részes miveltés mellett is indokolt a lóka, mert ha így duplatermést érünk is el, nem kell sajnálni a résztől ezen többlet termést, mert csak így lehet a Hermann-féle tehát 3—4-szeri kapálásra, miveltési módra szoktatni a munkást. Ez szociális szempontból is indokolt, hogy a kivándorlást csökkentjük.

Antalfalvi.

Felelet Mezei vasutról a havat eltávolítani című kérdésre.

Hát ez bizony fogas kérdés már azért is, mert így látatlanban nehéz kitalálni azon módozatot, a mely a kritikus kérdést megoldaná. Nehéz pedig különösen azért, mert a kérdésben nincs szabadosan leírva a helyi viszonyok állása. Tudni kellene, hogy sikerületen fekszik-e és hogy észak, vagy keletnek; tehát, hogy melyik oldalról van a szélnek kitéve. A leirt ismertetés a'apján azt a tanácsot adhatom, hogy azon oldala felől a vasutnak, a honnét a szél a havat reá hordja, csináltasson hófogót. Ez lehet egy méter magasságban nád- vagy sövénykerítés és a meddig a hófúvás szokott lenni, végig ezzel volna megvédendő. Volna ezenkívül még egy más módja is. Hóhányót készíteni s azzal végigjárni a pályát mielőtt a közlekedést, fuvarozást megkezdene. Ezt lehetne lóval huzatni végig, vagy ha a ló nem bírna benne járni, az esetben tolni kellene emberekkel. Tessék felette gondolkodni s pár kísérletet tenni, minden akadályt el lehet távolítani, csak egy kis fantazia, egy kis gyakorlati érzék kell hozzá. Lehetetlenség nincs semmiben, csak ki kell találni a megoldás helyes módját.

Antalfalvi.

HIREK.

Időjárás Jásznagykun-Szolnok megyében október 9-éig. Időjárásunkról semmi újat vagy jobbat nem közölhetek. Mult heti tudósításomban már jeleztem, hogy az esős meleg déli szél után ismét eső várható, az már e hó 4-kére bekövetkezett. Azóta hiába mutatott és mutat az időjelző szép időt, naponként esik 6·07—7·03—4·04 stb. csapadék, mely időjárás mind a tengeri munkálását, szüretelést, tengeriszárbetakarítást végeztetni nem vagy csak kevés időre, lopkodva lehet. Tengeriföldek takarítatlanul lévén, a földet ezert, de meg a talaj lágyasága miatt sem lehet megmunkálni, annál kevésbé ösztí vetni, pedig bekövetkezett már az őszi buza vetési ideje is. Hogy mi lesz ezen rossz időjárással, a mely mint látszik, már a jövő évre is kihatással lesz, még sejteni sem lehet. Előreláthatólag sok föld vetetlen marad. Bor igen kevés lesz. Sokkal rosszabb az átlagos eredmény, mint mult héten jeleztem. Van olyan hold szőlő, hogy 40 liter mustot adott.

Az Aradmegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányja Vásárhelyi József elnöklésével tartott gyűlésén Ipolyi-Keller Iván titkár jelentése kapcsán helyesléssel vett tudomást a nyár folyamán rendezett tenyészállatdíjazásról s az egyesület közeljövőben kifejtendő működéséről. Napirendre tértek a Nógrádmegyei Gazdasági Egyesület javaslatán, mely a gazdasági munkások bérfizetését a hét első napjára kívánja tétetni. Elhatározták a baraczkai állami szőlőtelepen fentartott szénkénegraktár felosztását, majd az aradhegyaljai szőlőgazdák kérésének tárgyalása során kimondották, hogy föliratot intéznek a földmiveltésügyi kormányhoz a csálai és baraczkai állami szőlőoltványtelepek föllesztésének érdekében.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület szeptember 29 iki ig. vál. ülésében több fontos közgazdasági ügy elintézése után elhatározta, hogy résztvesz az 1913. év február havában tartandó I. orsz. kukoriczakiállításon és pedig csoportos kiállításban fogja bemutatni a vármegyében termelt összes kukoriczafajokat. Feliratot intéz a m. kir. földmiveltési miniszteriumhoz a hullaégetőkemencék kötelező felállítását iránt,

A szabadalmazott

„JURENÁK EKE“

szervezete egyszerű,
kezelése könnyű,
szabályozása gyors,
kb. 50%-kal többet szánt,
kb. 30%-kal kevesebb vonóerőt igényel,
legtökéletesebb s a jövő ekéje.

Részletes árjegyzéket szívesen küld:

„JURENÁK“ szab. ekegyár Részvénytárs., MAROSVÁSÁRHELY.

továbbá egy állami szénkénekraktárnak létesítése iránt Gyöngyösön.

A Szolnokdombokamegyei Gazdasági Egyesület gróf Wass Béla elnöklésével tartott igazgatóválasztmányi gyűlésén Szemmary József titkár indítványára felhatalmazták az elnökséget, hogy az egyesületi gyümölcspecinze megtöltési módzatait maga állapítsa meg, majd megbízták Nagy Endre segédtitkárt, hogy Bethlenben a vasútállomás közelében almaborbeváltó- és osztályozóhelyiséget állítson föl. Ez a beváltóállomás mintegy utmutató fog lenni a környékbeli gazdáknak termésük szövetkezeti értékesítésére. Örömmel vették tudomásul, hogy a határbejárással kapcsolatos személtető előadásokat mintegy ezer gazda hallgatta.

Gazdaggyűlések. A **Békésmegyei Gazdasági Egyesület** most tartott igazgatóválasztmányi gyűlésén sajnálattal vették tudomásul, hogy a földmivelésügyi miniszter a tervbe vett fejési tanfolyamokat nem engedélyezte. Abray Lajos indítványára elhatározták, hogy berendezkednek a kisgazdák vetőmagtisztítására is. — A **Temesvármegyei Gazdasági Egyesület** Csiki Gyula elnöklésével tartott gyűlésén Szalay Géza dr. javaslatára Temesvár város közélémezésének javítása érdekében életbeléptetendő intézkedések megállapítására bizottságot küldöttek ki. Foglalkoztak az altruista bank átiratával és kimondták, hogy az új intézményt a lehető legszélesebb körben ismertetik a gazdaközön-séggel. Dohánybeváltási szakértőkül Löfler Bélát és Bászél Eleket delegálták. Napirendre tértek a Biharmegyei Gazdasági Egyesület átirata felett, mely a gazdasági szakoktatás reformját a legutóbbi gazdakongresszus javaslatától elütő módon kívánja megvalósítani, hasonlóképpen a Nógrádmegyei Gazdasági Egyesület javaslata felett is, mely a napszámosok bérfizetését a hét elejére kívánja tétetni. Kimondták, hogy fölterjesztést intéznek a kormányhoz az 1912. évi X. t.-cz. sérelmes intézkedéseinek megváltoztatása ügyében, majd több miniszteri és társegyesületi megkeresés elintézése után az egyesületi belső ügyekkel foglalkoztak.

A „Gazdasági szaktanítók országos egyesülete” ez évi rendes közgyűlését a napokban tartotta meg Budapesten. A vallás- és közoktatásügyi minisztert *Gerényi* Jakab, a gazd. népiskolák szaktelügyelője képviselte. *Rádlí* Lajos elnök megállapítja, hogy az egyesület 10 év előtti gazdag munkaprogramja, a gazd. népoktatási intézmény kifejlesztésére irányuló tervei csak a legutóbbi időben haladnak a megvalósulás felé. Ennek oka a gazd. népiskolák eddigi silány anyagi viszonyaiban és a minisztérium kellő anyagi támogatásának hiányában keresendő. A miniszter képviselője kijelentette, hogy a jelenlegi kultuszminiszternek hő vágya a gazd. népiskolák sikeres működésének biztosítása, a minek már az 1912. évi költségvetésben ezen célra felvett nagyobb összeggel tanujelét adta.

Az egyesület 1911. évi működéséről és 1912. évi munkaprogramjáról szóló jelentés tudomásul vétele után a közgyűlés jóváhagyta az 1911. évi zárszámadásokat, megállapította az 1912. és 1913. évi költségvetést, módosította az alapszabályokat s megválasztotta az egyesület hivatalos közlönyének szerkesztőjét. Ezek után elfogadta az iskolák sikeres működését előmozdító javaslatokat és pedig: 1. **A gazd. népiskolák oktatásügyeiről:** a) a tanítási idő, melynek megállapításánál az egyesületet a nép jelenlegi szociális viszonyai irányították s ezért czélszerű, ha a tanítás súlypontja a téli időszakra tétetik; b) a **tanulók kézikönyvei.** A gazd. népiskolák jelenleg minden tekintetben megfelelő kézikönyvekkel nem rendelkeznek, ezért ilyenek megírására az egyesület pályázatot hirdet; c) **háztartási tanfolyamok.** A leányövendékek háztartási ismereteinek gyarapítása céljából az egyesület egész éven át tartó, főzéstaniással kapcsolatos háztartási tanfolyamok szervezését látja szükségesnek, a mi csak úgy valósítható meg, ha minden iskola kellő berendezéssel és kellő számu szaktanítónóval láttatik el; d) a **gazd. népiskolák szaktelügyeletét** úgy véli megoldhatónak, ha az a kiválóbb szaktanítókra bízatik.

Gazdasági Bérlők Országos Egyesülete czímmel a magyar földbérlők országos szervezetét kívánják alkotni. Az egyesületet előkészítő bizottság október 13. és 14-ére Budapestre hívta egybe az alakuló közgyűlést.

Magát a közgyűlést 13-án d. e. 10 órakor a Rákóczi-ut 72. sz. alatt tartják meg. Mindjárt a megalakulás után választmányi gyűlést tart az egyesület.

Uj miniszteri kirendeltségek. A földmivelésügyi miniszter a jövő évi állami költségvetés előirányzatába két új miniszteri kirendeltség szervezésének költségeit (160.000 K) vette föl. Az egyik kirendeltséget Temesvárra a másikat Nagyváradra tervezi a miniszter. Az indoklás azt mondja, hogy a miniszter a kirendeltségeket fokozatosan szaporítani óhajtja s e végből 1913-ra két kirendeltség szervezésére kér felhatalmazást az ország olyan vidékein, a melyek a legutóbbi elemi csapások következtében erre legjobban rászorultak. A Temesvár székhellyel létesítendő kirendeltség hatáskörét a miniszter egyelőre Temes és Krassó-Szörény, a Nagyvárad székhellyel felállítandóét pedig Bihar, Arad és az erdélyi kirendeltség területéből átcsatolandó Szilágy vármegyére szándékozik kiterjeszteni.

Járási kiállítás és népházavatás. A kolozsmegyei Szucság községben a miniszteri kirendeltség támogatásával elkészült a hitel-szövetkezetet, tejszövetkezetet, gazdakört magába foglaló népház és ennek ünnepélyes felavatását a nádamenti főszolgabírói hivatalban okt. hó 4-én összegyűlt népes járási gazdaértekezlet november hó 3-ára tűzte ki. Elhatározta az értekezlet a kolozsmegyei gazdaszakosztály javaslatára, hogy miután a Gyalu községben tervezett gazdasági kiállítást az ottani gyenge gazdasági eredmények miatt elhalasztották, a szokásos évi járási terménykiállítást és tenyész-állatdíjazást szintén ez alkalommal, nov. hó 3-án tartják meg, kibővítve kisebb házi tenyész-állatok bemutatásával és háziipari kiállítással.

A bácsmegyei gazdasági egyesület komlótermelési és értékesítési szakosztálya, Hódságon tartotta ezévi vándor-gyűlését Pertsek Ferencz dr. nyug. katonai törzsorvos, szakosztályi elnök elnöklésével, melyen Baku Gyula m. kir. gazdasági felügyelő, mint a földmivelésügyi miniszter kiküldöttje, is jelen volt. Trischler Ferencz ügyvezető-elnök részletesen beszámolt külföldi komló-tanulmány-utjáról. Az összegyűjtött adatok szerint tavaly 1386 holdon, ezidén újabb 730 holdon termelnek komlót Bácsmegyében. A szakosztály elhatározta, hogy a jövő évtől kezdve az országos magyar gazdasági egyesület budapesti országos komlókiállításán nagyobb gyűjteménnyel vesz részt. Hirmann Ferencz dr. zombori ügyvéd részletes tájékoztatása alapján a szakosztály nem fogadta el az OMGE-nek a magyar komló értékesítésére vonatkozó ajánlatát. A szakosztály elhatározta, hogy a fontos komló-ártudósítást az érdekeltek rendelkezésére bocsátja.

Közgazdaság a továbbképző tanfolyamon. A közigazgatási továbbképző tanfolyam programja az idén felöleli a közgazdasági kérdéseket is. A közgazdasági előadások sorozatát Bernát István nyitotta meg, ki az agrármozgalomról szólván, kifejtte, hogy annak ismerete milyen fontos a bírakra és a közigazgatási tisztviselőkre, a kiknek kezében van letéve a nemzet millióinak sorsa. Méltányolniok kell tehát azokat a törekvéseket, melyek e milliók sorsának javítására irányulnak. A történelmi előzmények vázolója után rámutatott arra, hogy Németországgal csaknem egyidejűleg indultak meg Magyarországon a komoly agrármozgalmak, a melyekből számos jelentékeny alkotás s a Darányi-féle agrárvámtarifa fakadt. Ezen általános reformok következtében az ország gazdasági helyzete nagymértékben javult. Számos feladat vár azonban még megoldásra. Ezek közt felemliti a tőkék decentralizációját, a helyi központok fejlesztését, a tőzsde reformját és az új tehermentesítést. Előadását azzal fejezi be, hogy a legutóbbi évek tapasztalatai szerint Magyarországra nézve nyugodtan elmondhatjuk, hogy ha a földmivelés emelkedik, emelkedőben van az egész nemzet és pedig nemcsak gazdaságilag,

hanem erkölcsileg is. A tanfolyam közönsége nagy érdeklődéssel hallgatta végig Bernát István fejtegetéseit és az előadás végeztével zajos ovációkban részesítette őt.

Terménykiállítás Kékesen. A Szolnokdombokamegyei Gazdasági Egyesület a kékesi terménykiállítást és gépversenyt a kedvezőtlen időjárás miatt október 27-én tartja meg.

Az állami jószágok eladása. A földmivelésügyi miniszternek az elmúlt évben eladásra került állami jószágokról szóló jelentése, melyet a múlt hónapban a képviselőház elé terjesztett most nyomtatásban is megjelent. A jelentés állami jószágigazgatóságoktól mutatja ki az 1911-ik év január 1-től kezdve ugyanez év végéig a törvényhozás engedelmével eladott birtokrészeket. A kimutatás szerint Magyarországon és Horvátországban együttesen 341.610 K 28 fillér értékű állami ingatlan került magánosok kezére az 1911-ik év folyamán. Ez az összeg tetemesen kedvezőtlenebb eredményt mutat föl az 1910-iki esztendőnél. Az eladásra már engedelmzett állami javaknak ugyanis csak egy csekélyebb részét sikerült értékesíteni, a mi, a jelentés szerint, a kedvezőtlen közgazdasági és pénzvizonyoknak, valamint a birtokpolitikai szempontoknak róható föl. E jelentéssel egyidejűleg vették az eladásra szánt állami javakról esztendőről-esztendőre kiadni szokott kimutatást. E szerint az eladásra már engedelmzett, de tényleg még el nem adott állami birtokrészek becsértéke 7,812.955 koronát tesz ki, az eladásra most felajánlott birtokrészek becsértéke pedig 2,729.921 koronát. Feltűnő az aradi jószágigazgatóság területén eladásra kerülő birtokok nagy kiterjedése. Ebben az egy jószágigazgatóságban 2,377.928 K értékű birtoktest van eladásra szánva, egymagában több, mint az ország egész területén. Ezek a birtokok javarészt telepítésre kijelölt területek Krassó-Szörény és Temes vármegyékben.

A Köztelek pályázata. Annak idején három százkoronás aranyat tűzött ki a Köztelek szerkesztősége gyakorlati mezőgazdasági kérdéseket tárgyaló szakközleményekre. A pályázati határidő lejárván, a díjakat a következő közleményeknek ítélte oda a szerkesztőség: „Koczkás tengeri művelési mód” írta Elekes Árpád uradalmi intéző (Harasztos, Tordaaranyos-megye), „Őszinte szavak az amerikai művelési módokhoz”, írta Fleischer Gyula uradalmi kasznár (Lepsény), „Az állategészségügy terén elkövetett hibák”, írta Dezső Jenő bérlő (Öcsög). Dícséretben részesítették báró Sennyey Miklós dolgozatát a lóhere védőnövény nélkül vetéséről és Suk Dezső földbirtokos munkáját a Kisgazda szarvasmarhatenyésztéséről. A pályadíjnyertesek nevét az OMGE évkönyvében megörökítik s a pályázat eredményét az OMGE rendes évi közgyűlésén kihirdetik.

Sörárpakivitelünk Nagybritanniába. Az Adria tengerhajózársaság Báthory nevű gőzöse szombaton 2000 tonna sörárpával indul Nagybritanniába, míg a jövő héten a Nagy Lajos nevű gőzös szintén nagyobb sörárpaszállítmányal indul Angliába.

A puhafakartell ellen. Coburg Fülöp herceg, ki a napokban Gömörben tartózkodott, elrendelte, hogy két év leforgása alatt a gömör-megyei közel százezerholdas puhafaerdőből kikerülő építőanyag számára minden magyarországi nagyobb városban nagy faraktárt nyissanak, a melyeket vállalkozó nyugalmazott erdészek fognak elszámlálni vezetni. A raktárak fölállítására nagyban folynak az előkészületek.

A dohánybeváltási árak fölemelése. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége öt országrészi értekezletet tartott a dohánytermesztőkkel, melyeknek tárgya volt a most érvényben levő dohánybeváltási árak összhangba hozatala a mai termesztési viszonyokkal. Ehhez a mozgalomhoz csatlakozik és annak tényleges eredményét jelenti Teleszky János pénzügyminiszter költségvetési előirányzata, melyen a tavaly megállapított 30 millió korona helyett 32

SALVATOR

kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. Természetes vasmentes savanyúvíz.

Rapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

millió koronát irányzott elő a belföldi dohány-beváltásra és az indokolásban kijelenti, hogy tervbe vette a dohánybeváltási árak felemelését, melynek részleteit a dohányjövédéki központi igazgatóság dolgozza ki.

A jutaárak drágulása. Az egyesült osztrák és magyar jutaárugyárosok elhatározták, hogy a jutaszövet árát 3 fill.-rel, a 0 jelű fonalak árát 1 fill.-rel és egyéb fonalak árát 2-5 fill.-rel emelik kilogrammonként.

Drágább a gépszij. A Magyar Gépszijgyárosok Országos Egyesülete, mint az Országos Iparegyesület szakosztálya, október 3-án tartott közgyűlésén egyhanguan elhatározta, hogy a nyersanyag folytonos drágulása következtében a kész gépszij árát egyelőre és időfentartással 10%-kal megrágitja. Ez a nagyobb ár azonnal életbe lép.

Beregmege a must cukrozása ellen. Beregmege közönsége a napokban tartott törvényhatósági bizottsági közgyűléséből kérvényt intézett a földmivélsügyi miniszterhez, hogy az ottani borvidéken ne engedjék meg a must cukrozását. Ez ott nem szükséges s csak ártana a beregszászvidéki borok jó hírének.

Borárverés Kecskeméten. Kecskemét város a saját szőlőjében termelt 1500 hektoliter idei mustot árverésen értékesítette. A must hektoliterje élénk vételkedv mellett 51 K 71 fillérért kelt el. Ugyancsak Kecskeméten a „Helvetia“ szőlőtelepítészövetkezet idei termésű mustját hektoliterenként 51 K 60 fillérért adta el árverésen. A must cukortartalma Kecskeméten 13—20 fok közt változik.

Ausztria gyümölcs- és bortermése. Szeptember hónapban Ausztria összes tartományában, valamint a tengerparton és Dalmáciában is abnormisan hűvös és esős időjárás uralkodott. Szeptember hónap az összes, még le nem szedett gyümölcsnemekben meglehetősen nagy kárt okozott, részben a hűvös temperatura, részben a tartós nedvesség miatt. A szeptember hónapban szedett apró gyümölcs majdnem mindenütt gyöngébb minőségű. A szilvatermés csak a mennyiség tekintetében váltotta be a reményt. A diótermés majdnem mindenütt nagyon gyöngé. Az északi bortermelő vidéken rossz eredménssel kell számolni. A szőlőrohadás mindjobban terjed, a legtöbb vidéken, így Stájerországban is korai szüretre kényszerít. A partvidéken és Dalmáciában tulnyomóan kedvezőtlen időjárás uralkodik, mindazáltal aránylag jó, Dél-Tirolban igen jó mustot adnak. A partvidéken és Tirolban a hozam mindaddig nem felelt meg a nagy várakozásnak. Tavaly 3,86654 hektoliter must termelt, míg az idejéig augusztusban még 4,900,330 hektoliterre becsülték, de most már csak 3,731,375 hektoliterre. A rosszabbodás tehát óriási.

A nagy egyptomi mocsarak lecsapolása. Az egyptomi kormány elhatározta a nagy egyptomi mocsarak lecsapolását. A lecsapolás által nyert területek a kormány az illető községeknek fogja használatra átengedni.

Aki olcsó bevásárlási forrást keres használati cikkek s mindenféle alkalmi ajándékok részére, kérje levelezőlapon az általánosan legjobbnak elismert Konrad János áruház Brűxben Nr. 2189. (Csehország), gazdagon illusztrált, 4000 képet tartalmazó főárjegyzékét, melyet a jelzett cég kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve küld. (Lásd hird. rész.)

Lapunk f. évi szept. 22. számával egy mellékletet küldtünk szét, mely megérdemli a gazdaközönség figyelmét. Ha azt átolvassák, meggyőződhetnek t. olvasóink, hogy „Shor magyar lópokrócz szétküldési telepe, Somogyiszill“ egy olyan módot honosít meg a mintázás terén, melyet csak igazán azon cég tehet meg, ki árujóságáról teljesen meg van győződve. Az ilyen cég radikálisan védekezik a nagyvangu reklám ellen és a tisztességtelen versenytársakat mindenkorra lehetetlenné teszi. Ajánljuk a téli igaz lópokróczokat a vásárló gazdaközönség figyelmébe.

APRÓK.

Mikor kell a mű- és épületfát vágni? Egy német erdészeti és fakereskedelmi szaklap érdekes és tanulságos cikket ír azokról a kísérletekről, a miket azért végeztek, hogy hitelesen megállapíthassák, vajjon a vágás ideje befolyásolja-e a mű- és épületfák teherbíró képességét, szilárdságát és tartósságát és hogy mikor van az

ilyen célokra szánt faanyag fájának a legjobb vágási ideje? E célból több éven át, különböző időpontban vágott fenyőgerendákat vettek próba alá, a mik deczemberi, januári, februári és márcziusi vágásu egyenként teljesen egyfajta és egészséges fenyőtörzsekből azonos módon lettek kidolgozva és egyazon helyen azonos viszonyok között lettek megszáritva is. A vizsgálat és próba pedig azt derítette ki, hogy a két végüknél alátámasztott gerendák a vágási dátum szerint egymástól lényegesen eltérő teherbíró képességet mutattak és arányszámban kifejezve a deczemberi vágásu gerendák teherbíró képessége ugyanis 100 volt akkor, mikor a januári vágásuak teherbíró képessége csak 88, a februárban vágottaké 80, a márcziusi vágásuaké ellenben csak 62-ben állapított meg. A négy évben eszközölt hasonló próbáknál alig mutatkozott eltérés, sőt minden egyes esztendőben a fentieknek megfelelő, illetve velük egyező adatokat eredményeztek a keménységre és tartósságra vonatkozó próbák és kísérletek is. A gerendákból azután szőlőkarókat készítettek és minden impregnálás nélkül helyezték el a szőlőkben, hogy tartósságukat így is kipróbálják. Az öt évvel ezelőtt a földbe vert és a deczemberi vágásu gerendákból készült karók pedig még ma is teljes épségben szolgálnak, holott a januáriak már korhadnak, a februári és márcziusi vágásu gerendákból faragottak pedig 2—3 év leforgása alatt rendre elkorhadtak és nemcsak a földben, de a föld felett derékban is könnyen eltörtek. Hasonló módon kísérleteztek tölgy, bükk, szil és több más fánemmel is, az eredmények azonban több-kevesebb eltéréssel, illetve különbséggel minden fánál a fenyővel egyezően állapították meg, a miből azután megállapították, hogy a butor, épület és minden más műfaanyag célra szolgáló fákat a leghelyesebb deczemberben vágni, ez lévén a fa vágására nézve ugy a teherbírást, mint a szilárdság és tartósság szempontjából a legmegfelelőbb vágási idő.

A dohányhulladékok értéke. Az átfermentálódott és jól beérett dohány, amikor feldolgozás céljából a dohányraktárakból a dohánygyárakba kerül, válogatás és osztályozás alá jön, majd a leveleket megfosztják a bordáiktól és erektől s csak a tiszta levélanyag lesz feldolgozva. Csak nagyon természetes, hogy ezen válogatási és kikészítési munka következtében igen sok borda és más egyéb hulladék halmozódik fel a dohánygyárakban, amely valóságos nyög és teher a gyárak nyakán, amit mivel semmiféle célra föl nem használnak rendszerint elégetni avagy más egyéb módon szoktak megsemmisíteni. A híres bonni német egyetem mezőgazdasági fakultásának gazdasági kísérleti állomása néhány éven át elemzés alá vette a dohány-bordákat és hulladékokat és meghatározta, hogy minő trágyaértékkel bírnak. Az évek során át különböző évjáratokból, vidékekről és dohányfajokból vett elemzési minták vizsgálatának átlaga szerint ezek a dohányhulladékok teljesen kiszáradt állapotban 1-44 százalék foszforsavat, 2-56 százalék nitrogént (légenyt) és 6-52 százalék káliumot tartalmaznak, amiből nyilvánvaló, hogy a hulladékok mezőgazdasági szempontból értékes és becses cikket, jól felhasználható trágyaanyagot képeznek. Ha föl vesszük, hogy 1 kilogramm foszforsav trágyaértéke 50 fillér, 1 kilogramm nitrogén ellenben 1 kor. 50 fillér — és 1 kilogramm káli 30 fillér értéket képvisel, akkor ez alapon egy métermázsza dohányborda és hulladék trágyaértéke 6-5 koronára tehető, holott ha elégetik, a visszamaradó hamujának trágyaértéke csak 2-5 koronára tehető, miután az értékes nitrogén az elégetésnél veszendőbe megy. A termeléssel tudvalevőleg a talajból sok értékes növényi tápanyagot veszünk ki, amit a föld karban és termőerőben tarthatása céljából visszafeltölteni szükséges. Ennek legegyszerűbb és legolcsóbb egyik módja az lenne, ha az ilyen egyébként nem értékesíthető hulladékokat is a földnek adnók vissza. Nagyon előnyös és nemzetgazdasági, de sőt pénzügyi okokból is tehát csak kívánatos lenne, hogy a gazdák a dohányhulladékokat a gyárakból trágyázási célra, feldolgozásra komposztáltá elvitethetnék. A jövedék érdeke pedig teljesen megóvható lenne az ilyen hulladékok denaturálásával, ami egyáltalán nem ütköznék nehézségbe.

A borok finomsága és foszforsav-tartalma. A borok finomsága, zamatosága és a foszforsavtartalmuk egymással szoros összefüggésben állnak. Ezt ugyan már Müntz, a nagyhirű francia vegyész, kutatásai és analízisei is igazolták s ugyanezt vallotta Deherain is, ám ez a föltevés teljes és végleges beigazolást csak Paturel nek, a Cluny-i gazdasági kísérleti állomás igazgatójának munkálataival nyert, melyekben a borok finomsága és azok foszforsav-tartalma között való összefüggést tárgyalja s a melyet letárgyalt és helybenhagyott a francia nemzeti gazdasági társaság is. Paturel vizsgálatait főként a beaujealaisi borokra terjesztette ki és a számtalanszor eszközölt analízisek során talált a 30—40 frankos borokban literenként 125 milligramm, a 160—200 frankos borokban 293 milligramm s az 1000 frankos borokban 514 milligramm foszforsavat — átlagosan — literenként. Csodálatos azonban az, hogy a foszfornak a borba való mesterséges hozzáadásával a lőréből bizony nem lehet bourgogneit, lacrima Christit avagy tokajit csinálni, s a vegyészeti tudomány csütörtököt mond — megállapításai dacára is — a természet vegyi alkotó erejével szemben. Azt azonban tanulmányozták és megállapították, hogy ha a mustot a törkölyön többször áttersztjük, akkor a bor foszforsav-tartalma szaporodik. Müntz egyébként e kérdés tanulmányozása közben konstataulta, hogy a bourgognei (burgundi) borokban igen sok foszforsav van és hogy bármilyen legyen is a szőlő talaja az ugynevezett „grand cru“-kben, vagyis a legfinomabb borokban van a legtöbb foszforsav, igazolásul annak a régi föltevésnek, hogy a borok finomsága, zamatosága és azok foszforsav-tartalma között szoros összefüggés van.

Ám ennek az összefüggésnek megállapításánál a modern szőlősgazdáknak most már nem szabad megállani, hanem le kell vonniok belőle a konzekvenciákat is. Ha áll az, hogy kellő foszforsav-tartalom nélkül nincs finom bor: akkor bizonyos az is, hogy a borok finomságának és zamatoságának befolyásolása hatalmunkban áll. Kétségtelen ugyanis, hogy a bor ezt a foszforsav-tartalmat csak a talajból veheti magába, ez pedig a kellő mérvben csakis úgy lehetséges, ha a szőlő talaja sem nélkülözi a foszforsavat. Foszforsavban szűkölködő talajokon tehát nem teremhet finom bor, s így ha a borminőségre súlyt fektetünk s valóban finom, zamatos és jó áron értékesíthető borokat akarunk termelni, akkor nagyon is helyénvaló és okszerű eljárás a szőlők foszforsavas trágyával való javítása.

A főzelékek királya. Erre a büszke cimre tudvalevőleg a spárga tart igényt, a mely az idén, kedvelőinek öröme, kiváló ízű és mennyiségben is elsőrangú. A ki azonban a spárga-saison örömeit élvezni, gondoljon azokra, akik hajdan mindenféle csodálatos tulajdonságot imputáltak ezen jóízű, fehérbélű rudaknak. A házi patikaszerkek között is volt valamikor szerepe, amikor azzal a tulajdonsággal ruházta fel a néphit, hogy a szív működést elősegíti. Hogy tápláló ereje a hussal egyenrangú, azt a modern orvosi tudomány már megczáfolta, hogy azonban az a gyakran hangoztatott állítás, amelyet Charles Lamb e szavakba foglalt: »A spárga nemes gondolatokat ébreszt«, mennyire igaz, azt bajos volna bebizonyítani. Alighanem az ennek a mondásnak eredete, hogy a kiváló elmék között igen sok szenvedélyes tisztelője van e fejedelmi csemegének. Többek között Fontenelleról, a nagy francia íróról is kering egy kis történet amely élénken jellemzi a spárga iránti előszeretetét. Fontenelle az élet legnagyobb örömei közé sorozta a spárgaevést, ha azt olajban tálalták elébe, míg legnagyobb barátja, egy abbé, csak vajjal szerette élvezni. Egy napon épen akkor toppant be az abbé a költőhöz, amikor az hatalmas adag olajos spárgát rendelt szakácsánál, de meglátván barátját, kénytelen-kelletlen a felét vajjal leöntve kérte. Mialatt beszélgetve várták az ebéd idejét, a vérmes abbé hirtelen holtan hanyatlik hátra székében. A megdöbbenés egy pillanata után Fontenellenek első dolga volt szakácsát becsöngetni és kiadni az újabb parancsot: »Készítsd az egész adag spárgát olajjal« és csak azután hívott orvost az abbéhoz. Az elkeseredett, embergyűlölő Swift Jonathan is derűsebb színen látta a világot, amikor spárga párolgott előtte a tányéron, a melyet nem is mulasztott el színültig meg-

rakni e nemes eledellel. Barátja és kiadója, George Faulkener, mulatságos históriát beszélt el egy ilyen spárga-soiréről, amelyen Swifttel együtt vett részt. Egy ízben meghívta az író asztalához és amikor másodszer kívánt enni a tálból, Swift észrevette, hogy még az első adagot sem fogyasztotta el. Szigorúan rászólt a »Gulliver utazása« szerzője: »Edd meg, ami a tányérodon van és csak azután végy még«. És amikor, házigazdájának a spárgaevésben való gyors tempóját tekintetbe véve, ellenkezni próbált, az olyan éktelen dühbe gurult, hogy Faulkener jónak látta engedni. Azóta aztán, ha említést tett az ebédéről, szomorúan mondogatta: »Swifttel nem jó egy tálból spárgát enni!« Egy különös klub létezik Londonban, amelynek tagjai a londoni city tekintélyes, már nem egészen fiatal uraiból telnek ki, célja pedig a spárga tisztelése és — fogyasztása. E célból az évnél csak egyetlen szakában gyűlnek össze, a spárga-idény alkalmával, hogy vállalt kötelességeiknek eleget tegyenek. A lakoma fénypontja természetesen a spárga, amelyből minden klubtag elé tíz font kerül; nem okvetlenül szükséges, hogy mindenki el is fogyassza a kitűnően elkészített adagját, amely körülbelül 500 százból áll, de igen gyakran megtörténik, hogy egyik-másik lelkiismeretesen tesz eleget a szabályoknak és egyetlen szálat sem hagy a tányérján. Hogy a spárga tényleg szép gondolatokat ébreszt, arra a sokféle készítési mód, amelyet kitaláltak részére, meg a számtalan peitikus dicsőhymnus, amit zengtek róla, ékes bizonyítékul szolgál. Csak még az a fontos kérdés nincsen eldöntve, hogy melegen vagy hidegen izletesebb-e? A legmegértőbb gourmandok az arany középutat választják, amikor azt állítják, hogy legfinomabb aromáját akkor ontja, amikor langyos... Ismeretes, hogy a spárga a liliumok fájához tartozik. E tény azt a gondolatot ébresztette egy tudós spárgatisztelőben, hogy az Elysium mistikus, sápadtfényű asphodelos virágját a spárgával identificalja. »Képzhet-e szebb valami, mintha arra gondolunk, hogy az asphodelos-mezők, amelyek fölött az elysium árnyai hangtalanul suhannak, tulajdonképpen spárga-ágyak voltak?« így kiált fel lelkes barátja a spárgának, a főzélékek e nem es izü királyának.

KERESKEDELEM, TOZSDE.

S Z E S Z.

A szeszületben e héten kínálat élénk volt és a gyér vételkedv folytán a szeszárak 1 koronával olcsóbban zárulnak. Elkelt *finomított szesz* adózva nagyban 210—211 kor., adózatlanul 71—72 koronáig, míg ellenben vidékről és másodkézből olcsóbb árajánlatok voltak. *Denaturált szeszben* a kínálat élénk és hordóval együtt nagyban 55—56 koronán kelt el kötésre. *Mezőgazdasági szeszgyárak* részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás fix árban 1 kor. olcsóbban, jegyzésen alól 1.75—2.50 kor. kelt el kompany szállításra. Budapestén a kontingens nyersszesz ára 65—66 kor.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	210.—211.— K
Finomított szesz adózatlan	71.—72.— »
Élesztőszesz adózva	210.—210.50 »
Élesztőszesz adózatlan	—.—.— »
Nyersszesz adózva	209.00—210.00 »
Denaturált szesz	56.00—56.50 »

Napijelentés a gabonatözsderől.

— 1912. október 11. —

Szilárd irányzat mellett 5—10 fillérrel drágább árakon 30.000 mm. buza kelt el. A többi cikkekben az irányzat szilárd, árak emelkedtek.

Eladatott:
Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 80 kg. 23.35 K, 300 mm. 80 kg. 23.25 K, 650 mm. 77.5 kg. 23.10 K, kev.

Felsőtisza-vidéki: 1000 mm. 79 kg. 23.30 K, 1000 mm. 79 kg. 23.20 K, 200 mm. 78 kg. 23.— K, kev.

Pestvidéki: 400 mm. 80 kg. 23.30 K, 400 mm. 80 kg. 23.30 K, 600 mm. 79 kg. 23.30 K, 100 mm. 79.7 kg. 23.40 K, 100 mm. 79.7 kg. 23.40 K, 300 mm. 79 kg. 23.345 K, 600 mm. 79 kg. 2.30 K, 200 mm. 78 kg. 600 mm. 79 kg. 23.30 K, 200 mm. 78 kg. 23.30 K, 500 mm. 78 kg. 23.30 K, 200 mm. 78 kg. 23.30 K, 100 mm. 78 kg. 23.15 K, 200 mm. 78 kg. 23.30 K, 300 mm. 77 kg. 23.05 K, 300 mm. 77 kg. 22.80 K.

Felsőmagyarországi: 150 mm. 79 kg. 23.20 K, 200 mm. 79 kg. 23.— K, 300 mm. 78.5 kg. 23.— K, 200 mm. 78 kg. 23.25 K.

Bánsági: 4600 mm. 76 kg. 22.60 K.
Pancsovai: 6000 mm. 76 kg. 22.90 K.

Hartai: 1500 mm. 75.8 kg. 23.70 K.
Bácskai: 5000 mm. 75 kg. 22.60 K.

Becskereki: 6000 mm. 75 kg. 22.62 K.
Rozs. 100 mm. 19.40 K, 100 mm. 19.50 K. 800 mm. 19.60 K, 1200 mm. 19.70 K, 200 mm. 19.60 K, 500 mm. 19.60 K, ppar., 100 mm. 19.25 K ppar. kev.

Árpa. 100 mm. 19.10 K kppar, 125 mm. 19.30 K kppar.

Zab. 100 mm. 22.80 K, 100 mm. 22.40 K ppar. okt. 9-én.

Az árak 100 kilogrammonként koronákban értendők.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza októberre	24.34 K
Rozs októberre	21.04 »
Zab októberre	24.54 »
Tengeri 1913. májusra	16.64 »

Készáru-tözsde 1912. október 11-én.

Fajta	100 kilogramm kőszép árak Budapestén		100 kilogramm kőszép árak Budapestén	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	22.80
"	76	22.10	80	23.00
"	77	22.30	81	23.20
"	78	22.50	82	23.40
Fehérmegyei	75	—	79	22.50
"	76	—	80	22.70
"	77	22.00	81	22.80
"	78	22.30	82	23.10
Pestvidéki	75	—	79	22.70
"	76	22.00	80	22.80
"	77	22.10	81	22.90
"	78	22.40	82	23.20
Bánsági	75	—	79	—
"	76	22.00	80	—
"	77	22.10	81	—
"	78	22.40	82	—
Bácskai	75	—	79	—
"	76	22.00	80	—
"	77	22.10	81	—
"	78	22.40	82	—
Rozs elsőrendű uj középminőségű (uj)			19.05	19.35
Árpa takarmányárú elsőrendű			18.80	19.30
Köles elsőrendű (uj)			23.00	23.50
Zab elsőrendű (uj)			22.00	22.60
Tengeri belföldi uj román v. bolgár			19.70	19.80
Repezekáposzta			—	—

L I S Z T.

A Lujza s a Király-malom részvénytársaság jegyzései.

Dara (griz) —, 0. sz. királyliszt 33.00, 1. sz. lángliszt 32.40, 2. sz. lángliszt 31.80, 3. sz. zsemlyeliszt (kúlns.) 31.20, 4. sz. zsemlyeliszt 30.60, 5. sz. kenyérliszt, feh. 30.00, 6. sz. kenyérliszt 29.20, 7. sz. kenyérliszt, közép 27.20, rozsliszt I. 28.20, rozsliszt II. 27.00, rozsliszt III. 21.40, korpa, finom 18.60, korpa, durva 18.60 K mm. Tengeriliszt —28—28, tengerikása —.80—32 kg. K.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1912. okt. hó 11-én. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.) Felhozott a szokott községekől 116 szekér réti széna, 38 szekér muhar, 12 szekér zsupszalma, 20 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, 4 szekér egyéb takarmány (luczerna és zabosbüköny stb.), — zsák szecska.

A forgalom élénk. Arak q-ként állérben a következők: Réti széna I. r. 880—980, réti széna II. r. 640—840, réti széna csomagolása 600—600, muhar 800—1000, zsupszalma 440—500, alomszalma 380—440, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabos-büköny 960—1040, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 600—840, szalmaszecska —. Összes kocsiszám 190. Összes súly 228.000 kilogr. mm.

Kimutatás

A hazai nyilvános áruraktárak és szövetségi gabonaraktárak gabona és élelményforgalmáról és készleteiről. 1912. szept. 28-tól 1912. okt. 5-ig.

A forgalom és készletek részletezése	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri
	mennyisége métermázsákban				
I. Készlet és forgalom.					
Készlet 1912. szept. hó 28-án	1076490	165096	227133	201030	249715
Betét-1912. szept. 28-tól rozás/1912. okt. 5-ig	149009	22161	44000	44853	58128
Kitát-1912. szept. 28-tól rozás/1912. okt. 5-ig	48207	3767	18458	25298	70458
Készlet 1912. okt. hó 5-én	1182292	183490	252675	220085	237885
II. Az 1912. okt. hó 5-én megállapított készletek részletezése.					
A) Nyilvános áruraktárak					
Baros	25582	5786	157	2853	35365
Berettyóújfalun	21786	1910	780	2	—
Békéscsaba	50676	83	1728	984	506
Brassó	5012	356	1516	5267	1998
Budapest	468420	26282	6122	71007	28850
Csáktornyán	10624	996	3183	2710	5822
Czegléd	57821	7636	6891	607	233
Debreczen	23885	40616	926	171	—
Dérvaványán	31113	2557	1853	215	—
Érmihályfalván	6484	15472	—	74	—
Fiume	12776	648	44405	19353	146625
Győr	101	796	24645	378	7375
Kaba	15515	168	408	100	10
Karczag	35821	—	—	—	—
Kassa	12981	2308	13949	2154	615
Kisujszállás	51283	8	192	122	26
Kisvárdán	6045	9945	250	—	—
Kolozsvár	537	6	178	308	—
Marosludas	—	—	—	—	—
Maros-Vásárhely	57	13	14	116	360
Mátészalkán	1126	1971	—	97	58
Mezőkaszonyn	—	—	—	—	—
Mezőtúr	32964	156	3254	533	23
Miskolcon	26681	117	30420	1630	—
Nagybecskerek	42064	—	66	6545	—
Nagykanizsán	15530	6947	67484	5061	964
Nagykároly	8275	5173	—	97	58
Nagyszalontán	32578	806	23	1689	—
Nagyzeben	1709	882	82	742	1012
Nagy-Várad	32235	3628	218	20	—
Nyíregyházán	15058	32445	1793	796	116
Nyitra	769	—	14257	189	40
Pancsován	9647	—	—	313	36
Pozsony	—	—	—	—	—
Szarvas	27019	—	2413	1189	—
Szatmár-Németi	21339	10114	82	109	—
Szeged	8325	127	—	—	299
Szombathely	757	240	10385	3620	544
Temesváran	17237	3	402	7217	—
Versecz	27742	363	1320	2397	388
Eszték	—	—	—	—	—
Sziszek	2587	—	—	20164	5934
Zágrábon	—	—	—	—	—
Zimony	1197	—	1689	1892	—
B) Szövetségi gabonaraktárak.					
	11186	1433	6500	3670	51

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY L.**
 Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**
 Társ-szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN**

MEGJELENT **KODOLANYI-féle 1913. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR**
 teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.
53-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott postai szétküldéssel 3 korona 25 fillér. Utánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.
 November hó 1-étől Budapest, VIII. ker., József-utca 15. szám alatt.

A VILÁG LEGJOBB GŐZEKÉJE!

CHARLES BURRELL & SONS LIMITED THETFORD, ANGLIA VILÁGHÍRŰ GŐZEKEGYÁR
VEZÉRKÉPVISELETE.***

Utolérhetetlen munkaképesség! ♦♦♦♦ Kevés tüzelőanyagfogyasztás!

ELADÓ BIRTOKOK:

Biharmegyében:

1. Körülbelül 565 m. h. jóminőségű, kitűnő termőképességű, nagyjórészt szántóföld, urilakkal, megfelelő gazdasági épületekkel. Vasúti fővonal, állomás közelében, nagyforgalmu nagyközség mellett. A birtokot országút szeli ketté.
2. Körülbelül 546 m. h. elsőrendű szántóföld, rét és legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, urilakkal, vasúti fővonal mentén, országút mellett forgalmas nagyközségtől félórnyira.

Tolnamegyében:

3. Körülbelül 1364 m. h. igen jó minőségű, kissé hullámos fekvésű birtok, mind szántóföld, kevés legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól félórnyira.

Vas megyében:

4. 688 m. h. szépen berendezett, jó termő birtok. 485 m. h. szántó, többi rét és legelő. Megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól 3 kilométernyire.

Ezen birtokok kisebb-nagyobb területekben vagy egészben eladó. — Veszük parcellázásra alkalmas birtokokat. — Bérleteket közveitünk — Birtokokra kedvező feltételek mellett törlesztéses kölcsönöket nyújtunk. — Minden kérdésködére gyors és kimerítő választ adunk.

Nemzeti Pénzváltó részv.-társaság Parcellázási osztálya
Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Hős-palota).

Tenyészbika eladás!

Nagyságos özvegy DÖRY VILMOSNÉ urnő
felsőleperdi gazdaságában

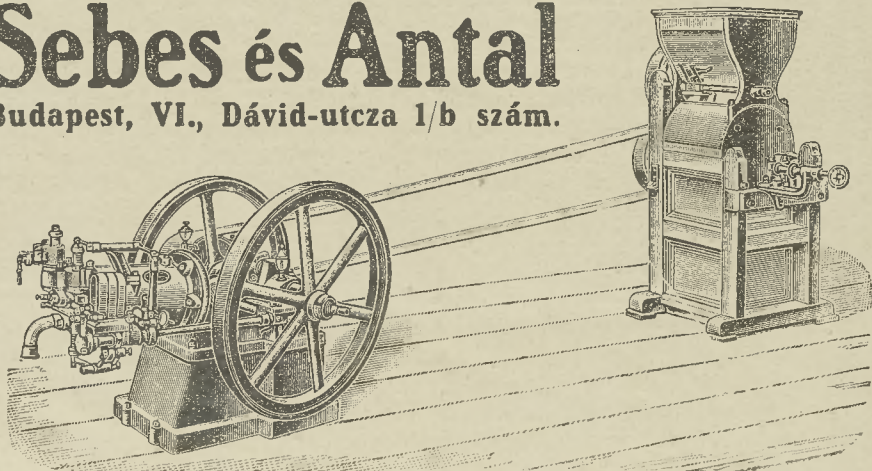
15 darab tisztavérű simmenthali
tenyészképes **bika** eladó.

Előzetes értesítés mellett a t. vevőközönségért
az ujdombóvári állomásra koci küldetik.

Az Intézőség.

Sebes és Antal

Budapest, VI., Dávid-utca 1/b szám.

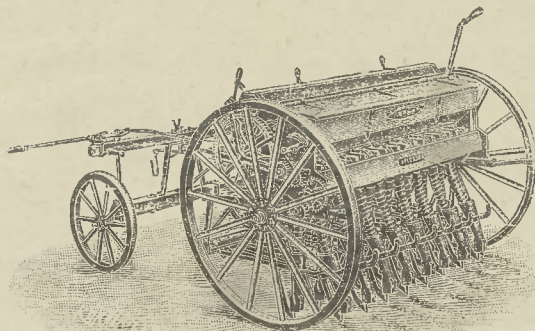

Ajánljuk eredeti Renauer-féle motorjainkat
és szabadalm. függőleges köves darálóinkat.

Teljes takarmánykamra-berendezések.

„REKORD II”

sorba vet
sorba trágyáz!

sorba vet
sorba trágyáz!

Endrefalvi és felsőtoldi bérgazdaság (Feldmann Testvérek) f. hó 4-én a következőket írja:

Szívesen közölük Önökkel a „Rekord II” kombinált vetőgéppel vetett vetéseinknél tapasztaltakat. Különösen az őszi rozs-nál tapasztaltunk horribilis eredményt. Próbák-pen több helyen kikapcsoluk a műtrágyavető szerkezetet s ezen trágyázatlan csikok már kora tavasszal szinte elmaradtak a fejlődésben, ellenben mellettük a szuperfoszfáttal vetett rendkívül buján fejlődött. **Különbség a műtrágyázott javára rozsban 100% volt.** Tavasz őrjában szintén szép eredményt értünk el ezen géppel. Magyar holdanként 70 kg.-ot vetünk vele, míg azelőtt kézzel szórva 150 kg.-ot szórtunk el s nem tapasztaltunk ilyen nagy differenciát.

Szávits Miklós, Dunapentele, f. év augusztus 27-én a következőket írja:

Az 1911. évi szeptember hó 25-én Önöknél rendelt „Rekord II” géppel tavaly csak 20 hold rozsot és próbaképpen 8 hold búzát vetett-m. Október 7-én vetettem el a rozsot, holdanként 110 litert és 90 kg. 16%-os szuperfoszfátot. Termét ezen a földön holdanként 780 kg., míg a többin, mely szórva 120 kg szuperfoszfátot kapott, holdanként 610 kg. rozsot termett. A búzát elvettem október 9-én, holdanként 120 liter és 90 kg. 16%-os szuperfoszfátot. Ezen a földön termét holdanként 1015 kg. buza, míg a többi búzánál — részben műtrágyázott, részben trágyázatlan — az átlag csak 885 kg. volt. Így tehát a tavalyi első eredményemmel **teljesen meg vagyok elégedve. A gép járása jó és kezelése egyszerű.** Ha a műtrágya esetleg csomós, legjobbnak találtam a tábla végén egy kis gyereket alkalmazni, ki a míg a gép egyet fordult, addig egy ponyván a műtrágyát, mely a következő töltéshez szükséges, elaprította. Így ezáltal sem volt semmi üzemzavar. Mostan rendeltem Önöknél két drb 24 soros 4” sor-távolságu „Rekord II” gépet, melyet kérem okvetlen azonnal utnak indítani, hogy a vetésre itt legyen.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál:

A M. Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

BUDAPEST, V. ker., Váczi-körut 32.

89899/1912. számhoz.

FÖLDHASZONBÉRLETI HIRDETÉS.

A terézianumi alap bátaszéki uradalmának Tolna vármegyében fekvő következő mezőgazdasági birtokai:

I.	Bátaszék község határában fekvő Leperd puszta 732 $\frac{1456}{1600}$ hold,	VI.	Decs, Pilis, Várdomb község határában fekvő Ó- és Ujberek 1250 $\frac{1098}{1600}$ hold,
II.	Bátaszék és Bata határában fekvő Furkó puszta 1238 $\frac{1308}{1600}$ hold,	VII.	Decs, Pilis, Várdomb község határában fekvő Orbó 1043 $\frac{1531}{1600}$ hold,
III.	Alsónyék és Pilis község határában fekvő Betekints puszta 753 $\frac{67}{1600}$ hold,	VIII.	Decs község határában fekvő Sárbáta puszta 363 $\frac{616}{1600}$ hold,
IV.	Alsónyék község határában fekvő Nyéki puszta és Csikómajor 1015 $\frac{776}{1600}$ hold,	IX.	Decs község határában fekvő Cserencz 1192 $\frac{1184}{1600}$ hold,
V.	Decs, Alsónyék és Bata község határában fekvő Pörböl puszta 615 $\frac{1448}{1600}$ hold,	X.	Decs község határában fekvő Bogra oldal 1036 $\frac{226}{1600}$ hold

1913. évi október hó 1-étől 1925. évi szeptember hó 30-áig, vagyis tizenkét évre terjedő időtartamra leendő haszonbérbeadás iránt, az alulírt miniszterium IX. ügyosztályában (Hold-utca 16. sz. III. em. 44. ajtó) **1912. évi december hó 16. napján dél 12 órakor** zárt ajánlatu nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

Az ajánlatok minden birtoktestre külön-külön teendők, de pályázni egy személynek több birtoktestre vagy valamennyire is lehet, valamint hogy pályázhatnak többben, tehát földbérlet-szövetkezetek is egy-egy birtokra.

Az 1—1 koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt ajánlatok az alantírt miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál legkésőbb 1912. évi december hó 16-án délelőtt 11 óráig benyújtandók. A borítékon jelzendő: „Ajánlat a .....i birtoktest bérletére.“ Az ajánlatban nem a holdankénti, hanem az egész birtokra beígért évi haszonbér számokkal és betűkkel kiírandó.

Az ajánlatok csak akkor tárgyalatnak, ha a kiszolgáltattott ajánlati minta perrendszerűleg, két tanu előttemezésével van aláírva. Bánatpénzül

Leperd puszta után	3300 K	Ó- és Ujberek után	5300 K
Furkó „ „	5000 „	Orbó „ „	4500 „
Betekints „ „	3800 „	Sárbáta puszta „ „	1450 „
Nyéki puszta és Csikómajor után	5000 „	Cserencz „ „	6000 „
Pörböl „ „	3000 „	Bogra-oldal „ „	5200 „

készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban bármelyik állami (adóhivatali-) vagy a közalapítványi központi pénztárnál teendő le és az arról szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó. Elkésve érkezett, kellőleg ki nem állított vagy fel nem szerelt ajánlatok, valamint az utóajánlatok figyelembevételre nem számíthatnak. A kik gyámság vagy gondnokság alatt állanak, ugyszintén olyanok, kik a közalapokkal szemben tartozásban vannak vagy bármely czímen perben állanak, a versenyből kizáratnak.

A részletes versenytárgyalási feltételek, nemkülönben az ajánlati minták a vallás- és közoktatásügyi miniszterium IX. ügyosztályában, a segédhivatali igazgatóságánál, Budapesten, valamint a bátaszéki uradalom felügyelőségénél Bátaszéken, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapesten, 1912. évi szeptember hóban.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium.

A

„CATERPILLAR“

automatikus sinrendszerű traktor

daczára a 8 hetes esőnek, megállás és fennakadás nélkül szántott és szánt tovább.

A „CATERPILLAR“ motoros szántó- és egyetemes mezőgazdasági vontató gép mély sárban, posványos tőzegen, leglazább fűtőhomokon, mélyen felszántott talajokon — hol minden kerekenjáró gép feltétlenül cserben hagy — legcsekélyebb megerőltetés nélkül, az időjárástól függetlenül tökéletes munkát végez. Ezt csakis a „Caterpillar“ óriási talajfelfekvési adhaeziója teszi lehetővé. A váltakozóan alkalmazható vágányszelvények szerint a „Caterpillar“ a talaj négyzetcentiméterre **28—55 dekagr.** nyomást gyakorol, vagyis sokkal kevesebbet, mint a ló patája. Kerekenmozgó gépeknél ugyanezen hordképesség elérésére két drb egyenként 36 $\frac{1}{2}$ méter átméretű, összesen kb 270 mázsa súlyú kerék volna szükséges, a mi gyakorlati képtelenség.

A „Caterpillar“ óriási erőfeszítése mellett **legminimálisabban nyomja össze a talajt.**

Magyarországban eddig elért eredmények 14 órai munkaidő alatt:

12 drb á 14" széles ekékkel 7" mély szántás — 40 magyar hold.

8 drb á 14" széles ekékkel 8" mély szántás és további 4" mély altalajlazítás, tehát összesen 12" mély mivelés — 27 magyar hold.

7 drb társá „ boronával őszi mélyszántásnak tavaszi megmivelése cukorrépa alá 138 magyar hold.

A gép **Dr. Steiner Leó** gazdaságában,

Perdócz, u. p. Somogy-Berzencze,

munkában látható és ugyanott minden egyéb felvilágosítás adatik.

Szánt,
boronál,
tárcsáz,
aratógé-
petvontat

Terhet
szállít,
cséplőt,
malmot
hajt.

RÉPASZÁLLÍTÓ VASUTAK

A beálló répaidényhez ajánlunk:

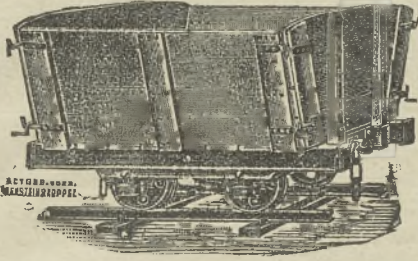
VÉTELRE

vagy

BÉRBE

kedvező feltételek mellett teljes mezei vasutakat.

ORENSTEIN és KOPPEL BUDAPEST Andrásy-ut 102. szám.
FELVILÁGOSÍTÁSOK, KÖLTSÉGVETÉSEK díjmentesen.

HERKULES IDOMVASABLAJAK

Sodronyüveges istállóablak.

Mindenmü kertészeti és gazdasági építkezésekről szakszerű költségvetésekkel készséggel szolgálunk. Mindenmü vasszerkezeti munkálatokat elvállal és elkészít:

FARKAS ÉS TÁRSA
 vasszerkezeti gyára
BUDAPEST, VI., LEHEL-U. 8.
 Telefon 82-70. — Kérjen ingyen árjegyzéket.

HERKULES IDOMVASABLAJAK

MEZŐGAZDÁK

ZUHATAG KÜTJA

(SERLEGES-RENDSZER)

Benzincső- készletekét

LEGMEGBIZHATÓBB SZERKEZETTEL
 — GYÁRT A —
MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 BUDAPEST, VI. VÁCI-UT 141.
 ÁRJEJYZÉK INGYEN

HERKULES IDOMVASABLAJAK

AZ ÖSSZES ÁLLAMOKBAN SZABADALMAZOTT
 ÖNMŰKÖDŐLEG ADAGOLÓ
 SZÉNKÉNEGEZŐ GÉR.

BILICS ENDRE
 GYÁR: BUDAFOK LIGET TÉR 9.
 Árjegyzék ingyen.

Anyarozsot, korpafümagot, kőrishogarat
 (nolyaghuzó izgonoz),
 hangyatojásokat bármily mennyiségben vásárol
M. DUGOWSKI, HAMBURG (Németország) Schmiechstraße 8.

forduljon minden érdeklődő, ki súlyt fektet elsőrendű fajliszta anyagra

NAGYENYED- Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemelék,
 sétányfák, diszoserjék, tülevelűek, kertésznövények, boggyógyümölcsiek stb.
SZŐLŐOLTVÁNYOK
 (elsőrendű áru) európai és amerikai sima es gyökeres vesszők. Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen. —

FISCHER és Tarsai

faiskolák és szőlőoltványtelepek

TURSKI JANOWSKI & COMP.

EXPORT LANDWIRTSCHAFT. HILFSMITTEL
 WIEN, FRANZ-JOSEFS KAI. 7.

200%

kiadás, anyag, munka és idő takarítható meg
 a legjobb fecskendő!

APOLLO és CERES

használata által, meszelés, festés, kátrányozás, fertőtlenítésre, gombák, ház, mezei, gyümölcskert, tejgazdasági, szeszgyári és sörfőzdei kártékony rovarok elpusztítására

KÉRJEN KÉPES KATALÓGUST.
 Úgyes viszontelárúsítók kerestetnek.

Távratózi: Pokrócztelep Somogy-szili

Lópokróc előnyarájlanlat!

Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdhesünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztokkal óhajunk összeköttetésbe lépni. Áraink még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyúsága és áruink elsőrendű kiváló jóúsága reményleni engedi, hogy a hazafias gazdaközönúséget állandó vevőinknek nyerjük meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasútállomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk,**

Áraink: Elsőrendű, nehéz téli uradalmi gyapjupokrócok

1. sz. legjobb minőségű, 220 cm. hosszú, 175 cm. széles, ára 5 frt 50 kr.
2. sz. legjobb minőségű, 200 cm. hosszú, 165 cm. széles, ára 4 frt 75 kr.
3. sz. legjobb minőségű, 180 cm. hosszú, 145 cm. széles, ára 4 frt

darabonként, minden kívánt színárnyalatban.

☞ Rendelések a beérkezés napján a legpontosabban eszközöltetnek. ☞
 ☞ Ilyen minőségben és méretben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég nem szállíthat. ☞

Megrendelési cím:
„SOHR“ Magyar Lópokróc Szétküldési Telepe, Somogy-szili.

GARRETT RICHARD AND SONS LEISTON

(Angolország).
Alapítva 1778-ban.

Telített és tulhevitett gőzlokomobilok és félstabilgépek mint a jelenkor legmegbízhatóbb és leggazdaságosabb üzemgépei mezőgazdasági és ipari célokra.

Complet cséplőgarnitúrák. Gőzteherautomobilok, gőzutimozdonyok: ipartelepek és vállalkozók elengedhetetlen szállító eszközei.

Uti gőzhengerlők

csékely átalakítással traktoroként hajtóerőnek is alkalmazhatók.

Mac Laren egy- és kétrendszerű gőzekék.

Vezér-képviselő: **Fleischl Samu** cég, BUDAPEST, V. kerület Nádor-utca 28. szám. I. em.

Szívesen szolgálok felvilágosítással és árajánlással. Díjtalan mérnöki kiküldetés.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVÜ DRAUZLETE.

Alapítatott 1847.

Brausweller János

Szeged

ÓRÁK, EKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

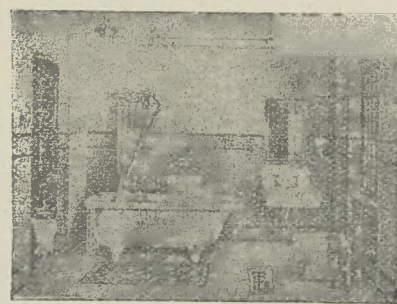
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek

Gróf Wenckheim Henrik kiskoru örökösei esorvási uradalmában több bonyhádi és szimmenthali 1½-2 éves

tenyészbika

van eladó. A tenyészet az országos tenyészállatvásárokon többszörösen kitüntetve lett. Megkeresésre az uradalmi tisztség állomásra vevőknek szívesen bocsát alkalmat rendelkezésre. Posta, távirat, távbeszélő és vasutállomás Csorvás, Békés m.

TÓTH FERENCZ EGÉSZSÉGÜGYI BERENDEZÉSI VÁLLALAT

FŐÜZLET:
BUDAPEST
VII., WESSELENYI-U. 56.
TELEFON 165-27.

FIÓK-ÜZLET:
SZATMÁRNÉMETI
ÁRPÁD-UT 1.
TELEFON 3-57.

TERVEZ ÉS KÉSZIT:

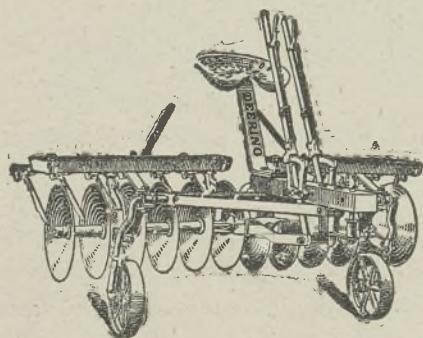
Légszusz., vízvezeték-, fűtés-, csatornázást, gazdasági berendezés, ónitató- és tejhűtő-készüléket, szennyvízterítő telepeket. +++++

Költségvetések és tervezések díjtalanul eszközöltenek.

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gépüzletében

Budapest, V., Váci-körut 52. sz.

nagy választékban előnyös áron kaphatók lényeges javításokkal ellátott DEERING-féle eredeti amerikai

tárcsásboronák

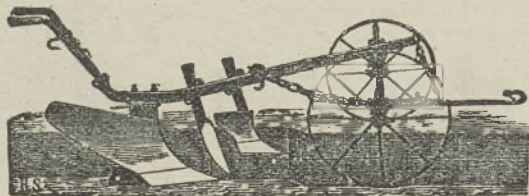
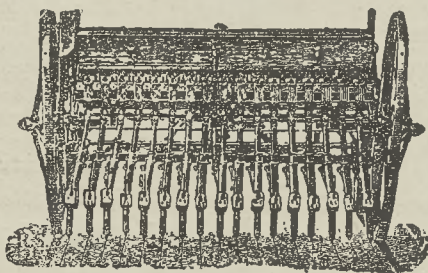
és benzinmotorok, eredeti „WESTFALIA”

mütrágya-szórógépek

valódi „SACK“-féle ekék, vetőgépek, boronák,

valamint kitűnő

szőlőmivelési eszközök,

Valódi SACK-féle aczéleke.

„APOLLO” meszelő- és permetező-

gépek, szalmakötélfonógépek

legkitűnőbb szecsavágó- és répavágógépek, takarmánygyorsfűlesztők, „OHIO” tengeriszár tépőgépek, amerikai daráló gépek és mindenféle egyéb legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök.

Sertés-eladások és vétel

legjobban és legpontosabban eszközöltetnek, úgy sovány, mint hizott állapotban.

URL REZSŐ

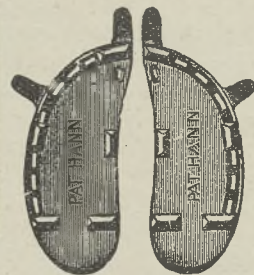
sertésbizományesnél
Budapest, VIII., Népszínház-utca 22.
(Polgári sertésde bérpalota.)

Telefon 97-85 interurbán. — Felvilágosítással készséggel szolgál.

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

„HANN” jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pontosan ezen jegyre, mert patkóink minden tekintetben utolérhetlenek!

Rendes csülökpatkók ökrök részére. Szabadalmazott lópatkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és háttas lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva. Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások, vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE
RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfuró v. srófkészülékes hordódugólemezek cég-nyomattal vagy anélkül, szállításra és beraktározásra szánt hordókhoz minden nagyságban és mennyiségben.

Minták és árjegyzékek ingyen!

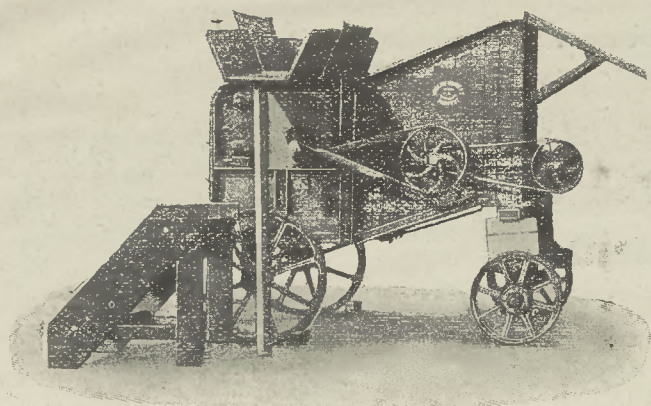

**Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Kézi, manilla aratógép kévekötozók
kartellen kívül.**

Távirat: **NAGEL ADOLF** Budapest, Arany János-utca 10. Telefon: **35-92.**
NAGELA.

Tengeri szártépo

Ásványi gazdasági tanintézeti igazgató szabadalma. ::

Az egyedüli gép, mely úgy a nyers, valamint a száraz kukoriczaszárát csalamádét, takarmányrépát és répafejeket levéllel együtt, burgonyát, tököt úgy magukban mint a fentiekkel egyidejűleg a legtökéletesebben feldolgozza, a tépett kukoriczaszár között dugószerű darabokat nem hagy.

Kiváló nagy munkaképességű gép!
Több mint **500 darab** a legjobb sikerrel üzemben.

Egyedüli gyártója a

Schlick-Nicholson

gép-, waggon- és hajógyár r.-t., Budapest, VI. Váci-ut 17. sz.

Ismertetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.

Magyar Gazdák Hitelintézete Részvénytársaság

Sürgönczim: **Budapest, V., Kálmán-utca 15.** Sürgönczim: „AGRICOLA“.

Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület budapesti osztályának központi főpénztára

TELEFON:

igazgatóság 143-05.
bankosztály 64-54.
áruosztály 123-90.

Alföldi Gazdasági Egyesület központi főpénztára. . . .

I g a z g a t ó s á g :

Gróf Lázár István országgyűlési képviselő, nagybirtokos; Báró Kemény Ákos főispán, nagybirtokos; Ifj. gróf Wolkenstein Oswald es. kir. kamarás, nagybirtokos; Báró Stojánovich Iván országgyűlési képviselő nagybirtokos; Balla Árpád nagybirtokos; Dr. Mayer udön országgyűlési képviselő, ügyvéd; Mikos Aladár nagybirtokos; Dr. Ugron Gábor nyug. főispán, nagybirtokos; Dr. Fenyvesi Soma ügyvéd; Kenese Ferencz nyug. jószágigazgató; Lichtenstern Miksa nagybirtokos; Galbóvich Jenő az Alföldi Gazdasági Egyesület alelnöke; Biedermann Gyula vezérigazgató; Skopecz Béla igazgató.

Bankosztály:

Takarék- és folyószámlabetétek
Jelzálogkölcsönök
Birtokok adás-vétele
Bérletek közvetítése
Parcellázás

Áruosztály:

Gabona, vetőmagvak és erőtakarmányfélék
Mütrágya
Köszén, olajok és petróleum
Bor- és tejértékesítés
Tenyész- és hizóállatok értékesítése

Géposztály:

Az összes mezőgazdasági, szőlő- és pinczegazdasági gépek és eszközök. Gőz-, benzin- és nyersolajmotorok. Malomgépek és teljes malomberendezések. Tejgazdasági gépek és felszerelések Szivattyúk minden célra, tűzifecskendők. Gazdasági, vízvezetéki és takarmánykamraberendezések. Acetylen és villanyvilágítási berendezések. Személy- és teherszállító autók eladása és beszerzése.

A kebelünkben működő „MAGYAR ÉRTÉK- és TERMÉNYBANK R.-T.” elvállal megbízásokat az áru- és értéktőzsdén.

Mérnöki osztályunk bármily tervezettel készséggel és díjtalanul szolgál.

Gépujdonságok állandó bemutatása kiállítási helyiségeinkben (Budapest, V., Kálmán-utca 15. szám).

***** Árajánlatot, árjegyzéket díjmentesen küldünk. *****

Diszkertkedvelők

kérjenek árjegyzéket az első magyar dízsfenyő faiskolától. Tulajdonosa **Compony Ede Körmeny**, 120 fajta tülevelűfák, lombfák, sorkák, dísz cserjék kaphatók.

Lokomobilok, benzomotorok, cséplőgépek

használt és javított állapotban kedvező részletfizetésre kaphatók **Fehér Miklós gépgyár részvénytársaságánál**, Budapest, Váci-ut 80. Kivánatra rakétáztatást küldünk. Gépszeknek, kik maguk javítanak gépeket, ajánljuk szakszerűtleneket most beszerezni és kérjük személyes látogatásukat. Csereüzleteket csakis államgépgyári új gépek vételénél költünk. Magajáró öntvényeket szállítunk.

Muraközi hidegvérű (nori) igás tenyészkanczák, választott csikók és tenyészmenek

vásárlásánál közvetlen a tenyésztőtől, segédkezésemet felajánlom s a folyó évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szívesen küldöm. Elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak. — Czimem:

Hoffmann Lipót
lóügynöke
Csáktornya, Muraköz.

Elsőrendű elválasztott csikók, 3-4 éves tenyészkanczák és igáslovak jelenleg és általam olcsón kaphatók.

HIRDETÉSEK

felvetetnek a kiadóhivatalban: Budapest, Múzeum-körút 7. sz.

VALÓ-

di francia különlegeségek (gummi és halhólyag, ugyszintén összes női övszerek) F. Berguerand fils leghíresebb párisi gyárostól legelőnyösebbé beszerezhető

Polgár Sándornál
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körút 50.
Részletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése esetén 15% engedmény. Kivágotott a „Gazdasági Lapok”-ból

Munkavállalkozó,

ki 250 hold czukorrépa teljes munkáinak szakmában való teljesítését hajlandó elfogadni, jelentkezők lévéllileg

Uradalmi intézőségénél
Mikospusztá per Zalabér.

Sorfák utak mellé.

Kanadai és pyramis (jegénye) nyár suhángok, 3-5 m. magas, szép fiatal, sima kérgű, egészséges példányok.

Főhercegi Erdőgondnokság,
Tökospusztá u. p. Bellye, Baranyam.

Az ideai megázott és kiugozott takarmányt

a Barthel-féle takarmánymész és só hozzáadásával kell megjavítani, különben **hasmenés, emésztési zavarok és csontbetegségek** képződnek. Gazdák, kérjétek határozottan

Barthel takarmánymészét, mert csak ez vált be 19 év óta a legjobbnak. A költség kicsi, hatása nagyszerű. Leírás díjtalan. 5 kg. próbacsomag 2 kor., 50 kg. 11 kor. ab-Budapest.

MICHAEL BARTHEL & COMP.
WIEN, X. SICCARDBURGASSE 44.

Faiskolaterület 100 hold.
Jegényefenyőmagot és csemetét, tölgymakkot, tölgycsemetét, mindennemű egyéb erdészeti magvakat és csemetéket, gyümölcsmagvakat, vadonczokat, gyümölcsfát, rózsát, dízsfenyőt

ajánl őszi szállításra és előjegyzéseket kér **FARAGÓ BÉLA** es. és kir. udv. szállító : : : : :
magyar magpergető gyára
erdészeti csemete telepek **ZALAEGRSZEG.**
Árajánlattal kívánatra szívesen szolgálók!

ELADÓ!

100 drb 2 éves elsőrendű erdélyi ökörborju.

Levélbeli vagy sürgönyi felhívásra kocsim áll rendelkezésre Aranyosgyéres állomáson. Levél- és sürgönczim:

Dancsilla Testvérek
Mezőnagycsán.

Aranybánya

minden homoktelep, ha az horony-cement cserép készítésre használtatik. A jövő tetőfedő anyaga elvitathatlanul a cementcserép lesz, mely az én legjobban bevált gépeimen készül. Ne mulassza el tehát még ma — hivatkozva e lapokra — prospektust és gyártási utasítást kérni. Befektetési tőke nagyon csekély. Kivánatra felvilágosításokat és tanácsokat ad egy derék szakférfi. **GUSTAV KRÜGER, Maschinen-Cementwaren Fabrik, Gruben, Mückenberg 48.**

Óriás angol emdeni libák

á 16-20 K

Fajtisztá **pekingi réczék**

á 6-8 K.

Hőfőhár **tenyészpulykák**

á 8-10 K.

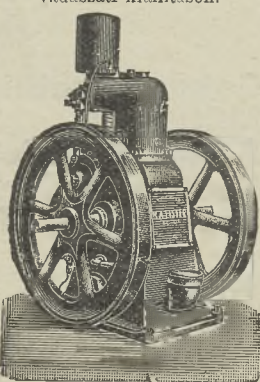
Hőfőhár **Wyandottok**

á 8-10 K.

Kaphatók: **CSALA, Fehér m. FAJBAROMFITENYÉSZET VEZETŐSÉGÉNél.**

LISTER-féle eredeti angol benzínmotorok.

Aranyéremmel kitüntetve Wienben, az 1910. évi erdészeti és vadászati kiállításon.

Álló és magánjáró. Legkisebb tüzelőanyagszükséglet. Minden háttörő ozójaira 2 1/2-től 8 HP-ig. Villanydelejes gyújtás. Egyszerű üzembeállítás. Előnyös fűtési feltételek. A legjobban ismert Lister-féle lefűtő gyártása. Árjegyzék és értesítések ingyen.

R. A. LISTER & Co.
Ges. m. b. H.
Wien, III. 2. Hintere Zollamtstrasse 9.
Vizsonteladók és ügynökök kerestetnek.

Eladó tehének:

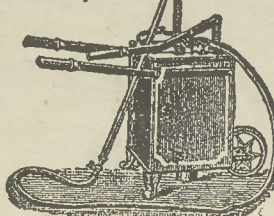
Gróf ZICHY ANDORNÉ pészaki gazdaságának bérbeadása folytán azonnal eladó:

2 drb 2 3/4 éves hasas üsző
2 „ 3 „ tehén borjuval
3 „ 4 „ tehén „
12 „ 4-8 „ hasas tehén

A tehénészet magasvérű berni-siemmenthali keresztezés eredménye, importált s tözskönyvezett bikák után. Megkeresések **Dobránsszky Dezső** intéző **Sándorháza (Torontál megye)** kéretnek. (Pósta, távirida és vasutállomás.)

A Heller-féle „KING“

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az esetmunka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül:

PITTORE ÉS TRIUMPH

nevű gyorsmeszelőt is. Meszelőm szivattyui azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú (szóróval) 60 koronától 320 koronáig.

IG. HELLER BÉCS, II., Prater Schrotzbergstrasse 1.
Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek

A szőlő trágyázása.

Irta: **Ordódy Lajos.** — Ára 3 korona. Ajánlott küldéssel 3.45 korona. Utánvétellel küldve 3.65 korona. Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék. — Megszerezhető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában, Budapest, IV. Múzeum-körút 7.

„Lucullus“ sertéstakarmány

alkatrészei: **marhavér** és **buzatakarmanlyliszt.** Elsőrendű **hus- és csontképző-takarmány**, protein tartalma 20-22%. Rendkívüli nagy **hus-, csont- és zsirképző hatása** folytán a mellette etetett többi **takarmány** sokkal **gazdaságosabban értékesül.** Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknél és nagyhizlálókánál jó sikerrel kipróbálva. Kimerítő felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.

takarmánygyár vezérképviselői

Lemberger, Schön és Szász

Bauer B. Gyula

szertésziladók, Bajz.

sertésbizományos, Budapest, VIII., Bezerédy-u: 10.